

LOVEC

XLVI. LETNIK ŠT. 11 FEBRUAR 1964

GLASILO LOVSKE ZVEZE SLOVENIJE

Foto Vl. Pleničar

Iz govora predsednika lovske zveze Slovenije dr. Jožeta Benigarja na občnem zboru LZS 14. decembra 1963

Dr. Jože Benigar
ponovno izvoljeni
predsednik LZS

Menim, da stoji danes lovska organizacija kot tudi vsak posamezni član pred ugotovitvijo, da naša skupnost zahteva od lovske organizacije precej več kot kdajkoli prej. Rekreativna in športna stran lova, čeprav o njej veliko govorimo in ji skušamo ohraniti prioriteto, drsi z nezadržno naglico proti naši volji na drugo mesto, na eni strani zaradi spodrivljanja ekonomike lovstva, na drugi strani pa zaradi vse težjih življenjskih pogojev naše divjadi. Jasno je, da večje število državljanov, ki se žele vključiti v lovstvo in zahtevek po povečanju lovskega turizma terjata neprimerno bogatejša lovišča in višji stalež, ki ga pa brez aktivne pomoči lovcev, pa tudi kmetijcev in gozdarjev ter celotne družbe, ne bomo mogli doseči. Še več, zaradi intenzivnega, modernega, mehaniziranega kmetijstva in uporabe najrazličnejših, za divjad zelo škodljivih in često uničujočih agrokemičnih sredstev, so se življenjski pogoji za divjad zelo poslabšali. Če k temu prištejemo še slabe življenjske pogoje in hude zime, kot je bila lanska ter razne bolezni na divjadi, smo lahko zaskrbljeni in moramo resno razmisliti, ali smo storili vse, kar smo mogli in morali, da bi vzpostavili tak stalež, kot si ga želimo in kot ga naša lovišča prenesejo in ga terja od nas današnja situacija.

Ceprav veliko govorimo o dobrem in naprednem gospodarjenju v loviščih, o povečanju sredstev za investicije, o organiziranem in intenzivnem krmljenju, skrbi za divjad, o intenzivnejšem vlaganju in krmljenju divjadi, o večji strokovnosti lovcev, pa nam statistike kažejo stagnacijo ali celo podanje staleža. Nekaj verjetno tu ni v redu! Ali naša poročila niso točna, ali pa naši strokovni prijemi niso pravilni. Imam občutek, da smo zašli v slepo ulico, iz katere moramo za vsako ceno najti izhod. Zato je prav, če bolj podrobno analiziramo podatke, ki so nam na voljo in s pomočjo te analize najdemo

pravo pot k izboljšanju gojitve. Podatki zadnjih 5 let nam povedo, da se dvig dohodkov nasploh, kakor tudi dohodkov iz lovišč, hitreje dvigajo oziroma rastejo kot pa stroški za čuvajsko službo in stroški za lovišča. To nam tudi pove, da sredstva, ki smo jih vlagali v lovišča, niso bila dovolj velika, zlasti ne pri čuvajski službi in da moramo v bodoče vlagati v lovišča več, morda nekaj časa celo intenzivneje kot rastejo dohodki. Zato bo treba verjetno vse ostale izdatke zmanjšati in omejiti na najnujnejše, da bomo imeli na razpolago dovolj sredstev pri gospodarjenju z lovišči.

Prav gotovo so zimske voljere za fazane in jerebice edina rešitev, da ohranimo perjad preko zime in jo spomladi spustimo v dobri kondiciji in biološko sposobno za čim večjo reprodukcijo in s čim manjšo izgubo. V Vojvodini so ugotovili, da so letos jerebice, katere so prezimili in jih spomladi spustili, imele vsaj še enkrat večji prirastek kot one, ki so ostale v naravi. Misliti na umetno vzrejo jerebic se mi zdi neprimerno in neekonomično, kar nam potrjuje tudi praksa, tako doma kot v tujini. Fazane bo treba nasajati v večjem številu, saj je to mogoče, ker imamo že dokaj velike kapacitete v obstoječih voljerah. V kolikor pa bi te kapacitete ne zadoščale, bi bilo treba graditi še dodatne, vendar le velike, rentabilne voljere. Kako koristno je množično nasajanje fazanov, nam najbolje dokazujejo uspehi, ki so jih dosegli tovariši iz Skopja in Maribora. Jasno je, da moramo istočasno z vsemi silami uničevati roparice in urejati prirodne remize, zlasti tam, kjer nastajajo veliki agrokombinati s prostranimi monokulturami. S povečanjem staleža perjadi bomo lahko hitro ustvarili osnovno materialno bazo, tako za lovski šport kakor tudi za lovski turizem. Istočasno pa bomo lahko bolj varovali zajca, pri katerem nikakor ne moremo doseči zaželenega staleža. O parkljasti divjadi ne bi na

tem mestu govoril, ker ne predstavlja problema in smo o gojitvi te vrste divjadi že precej pisali in govorili.

Bonitiranje in lovski kataster še nista dokončno urejena. Bonitiranje bo potrebno še nadalje budno spremljati in korigirati oziroma vnašati spremembe, da bomo dobili tako bonitiranje, ki nam bo res lahko služilo kot realna osnova za pravilno planiranje in pravičen odstrel ter s tem seveda tudi za pravilno gospodarjenje.

Ce pri statističnih podatkih upoštevamo še to, da so vidnejši uspehi v več primerih doseženi zaradi izrazito dobrega gospodarjenja nekaterih družin in zvez, potem nam bo jasno, da je stanje v mnogih družinah precej slabše od prikazanega povprečja in da bo treba v njih temeljitih sprememb, večje discipline ter uspešnejšega samoupravljanja pa tudi večje družbene kontrole. Vsem nam mora biti jasno, da se družbeno-politične skupnosti močno zanimajo tudi za delo v lovski organizaciji, posebno danes, ko smo v dobi hitrejšega razvijanja splošnega turizma, saj upravljamo lovci z divjadjo, ki je za turizem nadvse interesantna in trenutno konjunktorna postavka. Ob velikih naporih vseh delovnih organizacij in družbeno-političnih skupnosti, da bi ustvarili čim več družbenih sredstev, se torej z upravičenostjo zahteva tudi od nas, da intenzivneje gojimo v korist skupnosti. Zato je treba vključiti vse sile in sredstva, ne na-

zadnje lovske strokovnjake in institute, da bi dosegli čim hitreje zaželeno uspehe.

Vprašanje, ali je možno gospodariti v takih loviščih, kot jih imamo sedaj, ali pa jih je treba združiti v večje, zahteva daljše in poglobljeno proučevanje. Prav gotovo je več mnenj, ki so si diametralno nasprotna, ki pa ima vsako svojo utemeljitev in je odvisno od raznih pogojev in od tega, s kakšnega zornega kota kdo gleda na ta problem. Menim, da tu ne more biti odločilno enotno centralno stališče, ampak konkretna situacija na terenu, objektivni pa tudi subjektivni pogoji. Zato je prav, da načelno priznamo in podpiramo samoiniciativo spodaj, ki bo upravičila ali ovrgla koncepte v svoji praksi. Važno je pri tem, da so izpolnjeni vsi pogoji za plansko gojitev, zagotovljena materialna sredstva za investicije in da so na razpolago ljudje za delo in dobro organizacijo.

Koordinacija lovskih organizacij z družbeno političnimi skupnostmi mora biti predvsem v tem, da se plani gospodarjenja v loviščih vsklajujejo s celokupnim družbenim in gospodarskim razvojem in potrebami ter pogoji gojitve. Predvsem je važno, da se naše organizacije ne zapirajo same vase, da odpremo na eni strani možnost vključevanja v našo organizacijo vsem, ki žele delati v njej, na drugi strani pa, da postane naše delo javno. Vsako ograjevanje in onemogočanje družbene kontrole, neinformiranje

Jelendol, pri krmišču

Foto St. Lenardić

javnosti in podobno bi pomenilo ali vsaj dajalo videz cehovstva, kar so nam nekateri za sedaj še neupravičeno očitali.

V zadnjem času so se pojavile po mojem mnenju nezdrave tendence nekaterih kmetijskih posestev in zadrug, pa tudi občinskih skupščin. Skušajo namreč ustanavljati posebna lovišča z intenzivnim vlaganjem fazanov za lovski turizem in zaradi tega odvzeti lovišča lovskim družinam. To je zaenkrat še nezakonito, razen tam, kjer ima občinska skupščina dokaze slabega gospodarjenja in vsled tega lahko lovski družini odvzame lovišče, vendar ga mora po zakonu dati v upravljanje družbeni organizaciji, t. j. lovski družini. Menim, da se ti tovariši zelo motijo, če mislijo, da je ta posel tako rentabilen, saj ne poznajo vseh težav, ki ob tem nastopajo ter vidijo le finančno devizni efekt na osnovi teoretične računice. Prepričan sem, da bi bil ta efekt slabši, kot mislijo, oziroma bi bil zelo problematičen in kratkotrajen. Najbolj čudno in nerazumljivo pri vsem tem pa je dejstvo, da so nekateri naši lovci in celo lovski kolektivi naselili tem blestečim in mamljivim načrtom in predlogom ter pristali na takoimenovano kooperacijo, ki je ne poznamo v naši praksi. Naš upravni in izvršni odbor sta v razpravah o tem problemu zavzela enotno stališče, da je in ostane najprimernejša oblika upravljanja lovišč po lovskih družinah. Posebna lovišča, ki jih je ustanovil Izvršni svet s svojo odločbo, imajo predvsem nalogo za gojitev in razmnoževanje divjadi ter strokovno proučevalno delo, šele sekundarno pa eksploatacijo lovišč. Čeprav se nekatera gojitvena lovišča danes bolj ukvarjajo z lovskim turizmom kot pa z nalogami, ki jih navajajo ustanovitveni akti, mislim, da je to prehodnega značaja in tudi posledica premajhnega povpraševanja na notranjem tržišču za živo divjad. Naše lovske družine namreč niso bile dovolj zainteresirane za odkup fazanov, niso pa tudi mogle plačevati divjadi po ekonomskih cenah.

Ne glede na vse te pojave sem prepričan, da bo glavno težišče gojitve divjadi in izvrševanje lova tudi v bodoče slonelo na lovcih, organiziranih v lovskih družinah, ki bodo pa seveda morali intenzivneje gospodariti. Menim, da so lovci edini sposobni razvijati lovstvo s tako skromnimi sredstvi in s tako ljubeznijo ter da je vsaka druga perspektiva vsaj za daljšo dobo iluzorna.

Kakšne bodo oblike organizacije in povezovanja s komuno, bo pokazala bodočnost in lovske družine zato ni treba smatrati kot nekaj statičnega, ampak jih je treba prilagajati razvoju družbe. Vsekakor pa bomo našli prav gotovo najboljšo obliko povezave in najboljše metode dela v skupnih širokih razpravah, ob upoštevanju mnenj vseh, za kar imamo že izkušnje iz preteklosti. Zvesti socialističnim načelom, da je divjad splošno ljudsko premoženje, ki nam

je zaupano v upravljanje, nadaljujmo svoje delo in še naprej skrbimo za divjad, okras naše prirode in domovine in se borimo, da zapustimo čim boljšo dediščino bodočim generacijam.

Lovski turizem je postal za nekatere atrakcija, za druge kamen spotike, za nekatere je čista trgovina. Kakor koli ga nekdo ocenjuje, menim, da ga je treba razvijati, vendar z zavestjo, da mora biti vedno sestavni del naših planov, da moramo čuvati pri tem lovsko etiko, da ne smemo pozabiti na naš nacionalni in socialistični ponos. Razen materialnih koristi, ki nam jih nudi, je to prav gotovo eden od načinov za povezovanje s sosedi, pa tudi za utrjevanje dobrih sosedskih odnosov. Tako pridobljene devize so dragocene za našo skupnost, posebno še, ker so nesorazmerno večje kot pa je materialna žrtev, ki jo zanje dajemo. Tudi povečanje splošnega turizma preko lovskih gostov je dokaj pomembno.

Precej je bilo letos pisanega in žolčno pobarvanega v našem tisku okoli lovskega turizma. Očetom in piscem tendencioznih člankov bi postavil dvojce vprašanj. Prvič, koliko je milostnejša in etičnejša smrt divjadi iz njihovih pušk od one iz gostove puške, in drugič, ali in kolikokrat na skupnih lovih prenehamo lov, ker se nam zdi, da smo že preveč postrelili? Res, imamo primere nelovskega ponašanja nekaterih turistov, toda od nas samih je odvisno, kako se oni obnašajo, saj se morajo podrežati našim navodilom in je le od nas odvisno, kakšen red vlada na lovu. Očitek, da streljajo vsevpred tudi srnjad s šibrami, je nekoliko pretiran ali celo krivičen. Imamo sicer dokumentacijo, da so vodje lova celo nagovarjali tujce, naj streljajo fazanke in srnjad, le reči bodo morali, da so se zmotili in bodo morali seveda zato plačati nekaj več. Da, ni primerno, da tujci razkazujejo divjačino na vse mogoče, včasih za nas lovce žaljive načine. Toda tudi pri tem jih lahko usmerjamo in vzgajamo, sicer pa pripravlja Republiški sekretariat za kmetijstvo in gozdarstvo predpis o prevažanju divjačine v naši republiki. In končno v tolažbo in pomiritev tistim, ki so nasprotniki lovskega turizma: — sprejem lovskih gostov je prostovoljen — odklonitev ni kazniva — vprašanje pa je, če je družbeno moralno opravičljiva.

Čeprav nerad, moram vendar nekaj spregovoriti o naši disciplini oziroma nedisciplini pri poročanju in obveščanju, posebno še o rokih in statistikah. Zadnja leta opazamo, da nam lovske zveze večkrat, nekatere pa stalno, ne pošiljajo pravočasno potrebnih poročil, čeprav so njihovi delegati soglašali tako z roki kakor tudi s potrebo po teh poročilih. Vemo, da so težave, preden področne zveze dobijo potrebne podatke od družin za sestavo takih poročil, posebno v večjih zvezah, toda temu moramo

Foto P. Adamič

napraviti enkrat konec, ker je sicer vsako redno delo in izvajanje nalog, ki jih zahtevajo pravila, sklepi občnih zborov in upravni odbor, nemogoče. Prav bi bilo, če bi organizirali na področnih zvezah — kjer tega še niso napravili — tečaje za tajnike in gospodarje, na katerih bi obravnavali, kakšni podatki naj se stalno vodijo v lovskih družinah, da jih je mogoče dobiti vsak čas in kako naj se uvede enotna, čim enostavnejša administracija in finančna evidenca. Koliko nepotrebnih dopisov, telefonskih pogovorov in urgenc bi odpadlo in koliko bi prihranili dragocenega časa pa tudi denarja, če bi uredili oz. rešili ta problem. Danes, ko družine gospodarijo s precejšnjim premoženjem, še bolj pa področne zveze, bi končno morali urediti administracijo, saj bo to nujno posebno sedaj, ko bodo družbeno politične skupnosti začele izvajati kontrolo nad poslovanjem in gospodarjenjem v lovskih družinah. Zdi se mi, da so upravni odbori lovskih družin dostikrat le formalno izvoljeni, da so v njih že leta in leta eni in isti ljudje, ki so že pretrujeni od tega dela in da premalo pritegujemo v upravne odbore mlajše tovariše, ki so pripravljeni delati, če že niso tudi sposobnejši. Če bi družine delale analize uspehov in neuspehov pri gojitvi in gospodarjenju, vodile potrebne evidence in sestavljale statistike, bi prav gotovo hitreje ugotovljale napake in jih odstranjevale. Jasno nam

mora biti, da je za dobro delo in odpravljanje napak potrebna dobra in ažurna evidenca in statistika. Zato apeliram, da razpravljate o tem v zvezah ter lovskih družinah in napravite v tem pogledu več reda.

V preteklem obdobju smo zlasti na občnih zbora področnih zvez slišali dokaj ostre kritike o odnosih in poslovanju lovske zadruge. Nekje so postavljali celo zahtevo, da naj se zadruga razpusti, oziroma da bodo vsi kolektivno izstopili iz nje. Razčistiti je treba tudi to zadevo. Verjetno pa bo potrebno, da o tem razpravljajo še lovske družine in dajo svoje predloge, ker verjetno ta oblika trgovskega organa za našo organizacijo ni več koristna in tudi ne sodobna.

Tovariši lovci! Prepričan sem, da pa je kljub pomanjkljivostim, napakam in spodrsljanjem vendarle opravila naša organizacija dokajšnje delo in dosegla prilične uspehe, tako pri vzgoji kadrov, na strokovnem področju, predvsem pa pri gojitvi divjadi. Zadnje leto je delno zaradi subjektivnih, predvsem pa objektivnih vzrokov sicer nekoliko slabše, menim pa, da nas bo prav to vzpodbudilo k večjim in vztrajnejšim naporom za nadaljnji napredek v lovstvu. Z večjim poletom in strnjeni upravičimo pohvalne ocene zamejstva o visoki ravni lovstva pri nas, o etičnih tradicijah in veliki prednosti in vrednosti družbenega upravljanja v socialistični družbi tudi na področju lovstva!

Lovska družina

France Cvenkel

(Nadaljevanje)

II.

Komuna — lovska družina

Vzporedno z vprašanjem obstoja LD se je pojavilo tudi vprašanje odnosa oziroma povezave lovske družine s komuno in obratno. Med drugim so padli tudi očitki, da je lovska organizacija ločena od družbenega dogajanja in da zato nosi krivdo v prvi vrsti ona sama. Čudno pa je, da se je ta problem pojavil v prvi vrsti tam, kjer se je močno razvil lovski turizem in so se z njim zvišali dohodki lovskih družin. S tem v zvezi so ponekod prišle celo do izraza misli, da bi nekatera lovišča, primerna za razvijanje lovskega turizma, lahko vzele v upravljanje občine. Lovske družine, ki smo jih obiskali, so bile glede odnosa do komune oziroma občine mnenja, ki ga v zgoščenem navajamo.

Nekako polovica obiskanih družin sodi o tem vprašanju takole:

a) Dosedanje pristojnosti občine v lovstvu so pravzaprav obsežne, le občine se jih v veliki meri ne poslužujejo. Niso bile samo lovske družine ločene od občine, često je bila občina bolj oddaljena od lovske organizacije. Zakon o lovu v 3. čl. objavlja splošno načelo, da je lov pod

nadzorstvom organov ljudske oblasti. Gotovo pa je, da je prevelikim razdaljam LD — komuna v več primerih tudi vzrok politično-gospodarska pasivnost članov lovskih družin kot občanov. V sedaj veljavnih, danes često imenovanih »zastarelih zakonitih določilih« so dani vsi temeljni pogoji za tesno sodelovanje komune z LD. Naš zakon o lovu iz leta 1954 je namreč treba gledati skozi Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. list FLRJ od 31. 12. 1957) oziroma skozi Uredbo o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov (Ur. l. LRS št. 49/57). Od 1954 do 1957 je bila namreč izvršena široka decentralizacija, tako, da so komune v glavnem prevzele zadeve, ki so bile prej v pristojnosti višjih organov. Lovski zakon od 1954 izhaja še iz načela, da je okrajni ljudski odbor tisti organ, ki upravlja in gospodari s splošnim ljudskim premoženjem. Zato so bile tedaj v glavnem tudi vse zadeve iz lovstva v pristojnosti okrajnih ljudskih odborov. Velike spremembe v našem družbenem življenju pa so narekovale, da se je tudi večina zadev iz lovstva prenesla na občinske ljudske odbore, kar je uzakonjeno v 47. čl. navedenega zakona o spremembah pristojnosti. Tako imajo občinski ljudski odbori na ločenih sejah obeh zborov (do formiranja občinskih skupščin) pravico določanja in ustanavljanja lovišč, odrejanja njihovih meja ter oddajanja in odzemanja lovišč lovskim družinam (2., 11., 12. in 13. čl. Zakona o lovu). S spojitvijo občinskih zborov v občinske skupščine je nastala nebitvena sprememba, ki pa bi jo bilo treba zajeti naknadno v Zakon o spremembah in dopolnit-

Na prašiče,
LD Skofja Loka

Foto P. Adamič

Foto Vl. Pleničar

vah zakona o pristojnosti občinskih in okrajnih ljudskih odborov. Pravica odrejanja, da se zniža število divjadi zaradi škode v kmetijstvu ali gozdarstvu (9. čl. Zakona o lovu) je prenešana na svet za kmetijstvo in gozdarstvo občine. Potrjevanje članov izpitnih komisij za lovske izpite, izdajanje pritrditvev za postavljanje in razreševanje lovskih čuvajev, imenovanje komisije za izpite za lovske čuvaje in imenovanje komisij za ugotavljanje lovske škode (18., 38., 39. in 45. čl.), opravlja upravni organ občine, pristojen za zadeve lovstva. Izdajanje dovoljenj za nastavljanje strupov (28. čl. Zakona o lovu) je poverjeno za sanitarno inšpekcijo pristojnemu upravnemu organu občine. Lovski čuvaji prisežejo (38. čl. Zakona o lovu) pred predsednikom občine oziroma občinske skupščine. Skratka: vsi važnejši posli iz Zakona o lovu so prenešeni na komuno, tako, da so ingerence s strani občine na lovsko družino razmeroma zelo široke. Dejstvo pa je, tako pravijo v nekaterih LD — da se občinski ljudski odbori preradi zavedajo svojih pravic, dolžnosti pa ne, oziroma dolžnosti le tedaj, če so funkcionarji v občinskem LO lovci. Lovsko-čuvajska služba v lovišču je važna zadeva, toda redke so občine, ki bi na primer samoiniciativno skladno z 38. čl. Zakona o lovu izdale lovskim čuvajem lovsko-čuvajske izkaznice in jih zaprisegle. Na-

vadno morajo, žal, še za to formalnost poskrbeti lovske družine same na svoje stroške.

Mnenje v obiskanih LD je, da je v naši obstoječi zakonodaji v bistvu zajeto vse, da bi bila povezava med komuno in lovsko družino naši stopnji družbenega razvoja lahko zadovoljiva. Obstoječe predpise, ki so prešli tako rekoč v meso in kri naših lovskih organizacij, je treba spraviti samo še v sklad z našimi novimi zakoni oziroma predpisi, izdanimi na osnovi naše nove ustave.

Zelo ponesrečeno pa je urejeno potrjevanje izpitnih komisij za lovske izpite in imenovanje komisij za izpite za lovske čuvaje. Komisijo za lovske izpite predlaga okrajna oziroma področna lovsko zveza, potrdi pa jo občinski ljudski odbor. Komisijo za izpite za lovske čuvaje imenuje občinski ljudski odbor po zaslišanju okrajne oziroma področne lovske zveze. Praktično pa po ena komisija zadošča za področje ene okrajne oziroma področne zveze in ne samo ene občine. Zato je za formiranje prve komisije potrebno, da jo potrdijo vsi občinski ljudski odbori s področja ene lovske zveze. Glede druge komisije pa je treba, da se občinski ljudski odbori s področja lovske zveze sporazumejo, katere člane bodo imenovali v komisijo. V bistvu gre torej za dve medobčinski komisiji, ker bi bilo nesmiselno, da

bi na primer za enega kandidata za lovskega čuvaja ali tri lovske pripravnike za področje ene občine obstojali samostojni komisiji. Z novo zakonodajo je to zadevo treba rešiti bolj življenjsko. V tem primeru prenos pristojnosti od okrajnega na občinski odbor ni bil samo zasilna rešitev, ampak je praktično tudi brez koristi, oziroma je zadeva postala še bolj komplicirana. V obeh primerih bi tu brez škode lahko ostala pristojnost pri okrajnem ljudskem odboru, pač pa naj bi bile na občinski ljudski odbor prenesene nekatere druge pristojnosti, ki so še ostale pri okrajnem ljudskem odboru, na primer potrjevanje pravil lovske organizacije (15. čl. Zakona o lovu).*

Rešeno tudi ni vprašanje okrajnih lovskega zvez. Po zakonu bi morale obstojati, praktično pa imamo področne lovske zveze, ker so današnjim razmeram in potrebam bližje in boljše, kot bi bile zveze, katerih meje bi bile iste kot meje štirih obsežnih slovenskih okrajev. Formiranje občinskih lovskega zvez ne bi pripomoglo k izboljšanju povezave komuna — LD, češ, da so lovišča prevelike enote, da bi bilo koristno čisto samo zaradi dveh ali treh lovskega družin v občini formirati še posebno občinsko lovskega zvezo. Pač pa bi se sedanje področne zveze, katerih meje bi bilo treba sem in tja še nekoliko spremeniti, lahko preimenoval v medobčinske lovske zveze ali podobno. Ime ne bi smelo biti samo zaradi formalnosti; skrb teh zvez naj bi bila tudi večje sodelovanje z občinskimi ljudskimi odbori, krajevnimi skupnostmi, organizacijami in društvi njenega področja.

Fondi za izboljšanje lovišč in varstvo divjadi naj ostanejo pri lovskega organizacijah. Lovske družine kot samoupravni organi imajo pravico odločati neposredno o namembnosti lastnih sredstev. Prav pa je, da del sredstev od določenih lovskega dejavnosti, na primer od lovskega turizma, dobi tudi občina. Po drugi strani pa bi se bilo treba zavedati, da je divjad splošno ljudsko premoženje. Naši statistični podatki in finančne analize dokazujejo, da so lovske družine vsa leta po vojni na splošno dobro gospodarile z zaupanimi lovišči. Za to pa od družbe — z izredno redkimi izjemami (npr. LZ Celje, Ljubljana) — niso dobile nikake materialne oziroma finančne pomoči. Ker praktično naš lovec od lova nima oziroma ne sme imeti materialnih koristi, ni pretirana zahteva, da naj bi družba prispevala tudi del sredstev za lovskega čuvajsko službo in povračilo škode po divjadi. V ta namen naj bi se pri občinskih ljudskih odborih formirali posebni skladi.

* Po zakonu o prenosu zadev iz pristojnosti okrajnih upravnih organov za notranje zadeve na občinske upravne organe za notranje zadeve (Uradni list SFRJ 45/63) je potrjevanje pravil lovskega družin preneseno na občinske upravne organe za notranje zadeve; če pa lovišče leži na območju dveh ali več občin pa ta pristojnost ostane pri organu za notranje zadeve okrajne skupščine.

b) Drugi del lovskega družin, ki smo jih obiskali, je bil v bistvu enakega mnenja, kot je navedeno pod a). Vendar so njihovi člani oziroma funkcionarji poudarjali, da so člani lovskega organizacij kot občani oziroma lovskega družine kot društva v prvi vrsti sami dolžni prispevati k ustvaritvi takšnih odnosov, kar je v skladu z našim družbenim razvojem. Občina je temeljna družbeno politična in družbeno ekonomska skupnost, v kateri si občani zagotavljajo materialne in druge pogoje za delo in razvoj produkcijskih sil itd. Občina pa poleg teh in drugih nalog ureja tudi odnose med različnimi organizacijami in skrbi za njihovo delovanje, kolikor je to v splošno korist. S tem je posredno rečeno, da je delno odvisno tudi od lovskega organizacij samih, kakšno mesto imajo oziroma bodo imele v komuni. Razni sveti in komisije pri občinskih ljudskih odborih so se predvsem razvili iz potreb in na dnevnem redu sej so zlasti vprašanja, za katera so neposredno ali posredno zainteresirani občani. Če poudarjamo, da je lovstvo za skupnost gospodarska panoga (za državljana kot posameznika šport!), potem mora torej nujno najti tudi mesto v občinskih organih. Lovstvo, gozdarstvo in kmetijstvo so tri gospodarske dejavnosti, ki morajo živeti v sožitju, saj je njihov življenjski prostor po večini isti. Na mestu je predlog upravnega odbora Lovske zveze Slovenije od 24. 6. 1961 o formiranju komisij za lovstvo pri občinskih svetih za kmetijstvo in gozdarstvo, ter naročilo tega lovskega foruma, da naj pri formiranju teh komisij sodelujejo tudi lovskega družine same. Pri obravnavanju problemov iz kmetijstva in gozdarstva čisto naletimo na zadeve, ki so splošnega življenjskega pomena za divjad in lovstvo sploh. Meje lovišč, ki se v največ primerih ne pokrivajo z mejami občin, pri tem ne smejo biti ovira. To je zlasti važno danes, v času velikih sprememb v kmetijstvu in gozdarstvu (arondacije, melioracije, krčenje gozdov itd.). Komisije za lovstvo so zaživele le tam, kjer so se lovskega organizacije zavedale njihove važnosti in so naletale tudi na razumevanje pri organih za kmetijstvo in gozdarstvo. Občinski ljudski odbori sami v tej smeri niso pokrenili skoraj nič, čeprav je bil predlog o formiranju komisij za lovstvo — kakor je razvidno iz okrožnice LZS področnim lovskega zvezam — sporočen preko Republiškega sekretariata za kmetijstvo in gozdarstvo tudi občinskim ljudskim odborom. Iz tega sledi, da občinski ljudski odbori kot takšni ne kažejo, niso in ne bodo verjetno mogli pokazati kakšnega posebnega razumevanja za lovskega vprašanja, če lovskega organizacije same ne bodo aktivne v tej smeri. Tudi tu je eden izmed dokazov, da loviščem na splošno ne bi bilo v prid, če bi prešla na primer neposredno pod upravo občin.

Da lovstvo ni vključeno v družbeno kontrolo, kar se čisto očita, končno ni krivda lov-

skih organizacij, ker bi se ob obstoječih predpisih ta kontrola že zdavnaj lahko izvajala. Sicer se pa ta kontrola ponekod izvaja, zlasti pri višjih lovskih organizacijah, manj pa pri lovskih družinah. Podobno je z gospodarskimi oziroma odstrelnimi plani lovskih organizacij, ki bi bili že tudi lahko vključeni v družbene načrte občin. Vse te zadeve bi kot posvetovalni organ lahko urejale komisije za lovstvo.

Pogoj, da bi lovstvo dobilo v komuni enako-pravno mesto z drugimi gospodarskimi, družbenimi in političnimi organizacijami, da bi se na enakopravni ravni obravnavali tudi lovski problemi, pa je, da lovstvo pride »črno na belem« tudi v občinske statute. Kaj zajemajo občinski statuti, je odvisno na splošno od gospodarskih, kulturnih in drugih razmer ter tendenc občine. Torej je v statutih tudi mesto za lovstvo. Zato pa niso potrebne kake bistvene spremembe v naši lovski zakonodaji. Zajeti lovstvo v občinske statute je nujno. Pravilno je napisal Polde Maček v 5. številki letošnjega »Lovca«, da je dejavnost lovske organizacije vse bolj odvisna od politike, ki jo vodijo družbeno politične skupnosti in delovne organizacije na področju kmetijstva, gozdarstva itd.

Tu je zopet mnenje samo nekaj lovskih družin. Kako pa sodijo druge o odnosu LD do komune? V deveti številki Lovca smo se že zmedli, da nam boste vaše mnenje sporočili.

(Se nadaljuje)

Zimsko krmljenje srnjadi

Ing. Mirko Šušteršič

Ne mislim napisati nič novega, ker tudi nič novega o tem vprašanju ne vem. Želim le lovcem nekoliko osvežiti glavna načela o krmljenju te divjadi, ki je izmed parkljarjev in prežvekovalcev prava izbirčna Metka. Izbirčna pa ni zato, ker je iz svojega sorodstva najlepša, najelegantnejša in najbolj popolne vitke linije, temveč zato, ker je tako ustvarila narava, ker jo je njeno življenjsko okolje tako naredilo. Od naših rogarjev je to najbolj gozdna žival in pragozd, čigar otrok je, jo je razvadil z največjo in najbogatejšo izbiro hrane, da ne rečem — po človeškem pojmu — slaščic oziroma delikates. Zato je srnjad še danes izbirač, trgač, to je da išče v rastlinstvu posebno izbrano, sočno in tečno hrano. Ne pase se tako kakor jelenjad in zato iz jasli ne je sena kakor ta. Mnogi od lovcev bodo

Jelendol, na krmišču

Foto T. Hafner

pri branju tega godrnjali, češ čemu nam umiva glavo z vsem znanim milom. Sklicujem se na človeško pozabljivost in na pregovor, da nobeden še ni padel učen z neba. In med mladimi in mlajšimi lovci je mnogo takih, ki so koš z izpitnimi učenostmi odložili v kot in na rami jim je ostala le puška. Kadar pa pritisne huda zima, kakor lanska, se spomnijo, da je treba krmiti. Velika bremena sena romajo v nove krmilnice, da srnjad ne bo stradala. In vendar strada in poginja. Zakaj? Zato, ker se srnjad še ni navadila na novo postavljene — zanjo strašila — krmilnice in ker srnjad sena ne jé. Če ga pa je, ga v skrajni sili, ko je navadno že zapisana poginu in ji seno smrt le pospeši. Preden ponovim nekaj načel o krmljenju, poudarjam, da je stalno krmljenje srnjadi nepravilno. Lovci nikakor ne želimo in nečemo, da srnjad postane na pol domača žival in da se odvadi sama skrbeti za hrano. Pri tem je sreča, da srnjad, kakor se težko navadi na krmišča, krmilnice popusti takoj, kakor hitro ji narava ponudi svežo hrano, z zelenjem in brstjem. To je pri nas za srnjad tem lažje, ker je v Sloveniji polovico plodne zemlje pod gozdom in grmovjem vseh mogočih vrst, starosti in mešanosti, kakor so zlasti kmečki gozdovi. Takih gozdov z najraznovrstnejšim rastlinstvom, posebej takih, ki ga gozdar šteje med gozdni plevel, je pri nas še večja polovica. Zato pride naša srnjad le v izjemno hudih zimah z debelim, trdim snegom v stisko za hrano. Kdaj naj pozimi krmimo, sem pravzaprav ravnokar odgovoril. Posebej velja pravočasno krmiti v okoliših, kjer je moderno gozdarstvo

Mufloni v Solčavi

Foto L. Podbrežnik

Foto J. Ivanjšič

v pretekli dobi ustvarilo iz gozdov stoječa lesna skladišča. Zato manjka pod drevjem rastja, ki ga potrebuje srnjad za zimsko prehrano ali ga ne doseže. Krmljenje v takih okoliščinah pa ima tudi namen, da z njim odvrnemo srnjad od prevelike škode z objedanjem mladja in popja gozdnega drevja, (ki je predmet gospodarstva). Seveda mora biti stalež prilagojen življenjskim razmeram in gospodarsko znosljiv. Omenil sem že tudi, da se srnjad le težka navadi na krmišča in traja dolgo, da jim zaupa in se jih ne plaši. Zato je treba krmilnice postaviti že v zgodnji jeseni, če niso stalne. Vanje pa polagamo po nekaj času primerno hrano, ne zato, ker jo srnjad potrebuje, marveč, da se navadi in ve kje iskati hrano v stiski. Dokler srnjad ne zgubi strahu pred novo postavljenim stvarom, bo v primerni razdalji od lakote poginjala. Za privabitev in navajanje položimo od časa do časa nekaj krompirja, želoda, žita, ovsa in podobnega. Vendar je to napotek, ki ne velja povsod enako in za pravo zimsko krmljenje. Ravnati se je treba po okolišu, ker srnjad le ne-

rada vzame krmo ali sadeže, ki jih ne pozna. Nadaljnje vprašanje je, kje postavimo krmišča oz. krmilnice. Predvsem je treba za srnjad številnih krmišč zato, da jih more obiskovati čim več živali in da se čim več gibljejo. Znano je, da srnjad pri premajhnem gibanju rada otrpne in potem zmrzne ali se vsaj prehladi. To se zgodi tudi pri preobilnem krmljenju, ker se divjad poleni in polega v bližini krmišča. Krmišča naj bodo v zavetnih, sončnih legah, primerno oddaljena od cest in rabljenih potov. Za srnjad postavimo krmilnice v mlajše drevje, letovje, nasprotno kakor za jelenjad, ki hoče ob krmiščih imeti razgled, torej v odraslem, starem lesu. Ugodno je, če moremo v bližini krmišč posekati nekaj drevja ali grmovja za hrano. Po možnosti naj bo v bližini tudi tekoča voda. Velikost in oblika krmilnih naprav naj se ravna po krajevnih razmerah in staležu srnjadi. Posebno je važno kritje, streha, ki se mora prilegati okolici, da ne vzbuja strahu in hkrati primerno varuje krmo pred vlago. Pri izbiri krme je treba predvsem upoštevati tisto rastlinstvo in sadeže, ki

ga je srnjad vajena iz svojega življenjskega okolja. Zato ne bom navajal vseh podrobnosti, ki so znane iz lovskih učbenikov in našega glasila.

Poudarjam, da je in ostane najboljša naravna krma, ki jo nudi gozd, kakor so mladi poganjki, popje, resje, borovničje, robidje, malinje, omelje, bršlin in gozdni sadeži, želod, žir, domači kostanj. Kot suha hrana so v prvi vrsti vejniki, ki jih pripravimo, ko je listje še mehko in sočno. Za to je najbolj ustrezen mehki les, ki ima sočno debelo lubje in veliko popje, sicer pa skoraj vse gozdno drevje. Če pa tega primanjkuje, se poslužimo pač domačih krmil, tako suhih kakor svežih (oves, fižol, repa, korenje, pesa) pa tudi primerne silaže, na katero se srnjad kmalu navadi in jo potem rada vzame. Ta domača krmila so pa le dodatek k naravni krmi, ki jo sicer nudi gozd sam. Da je iglovje in popje jelke in bora izvrstna zimska hrana, ni treba posebej omenjati. Saj v naših, zlasti kmečkih in prebiralnih gozdih raste navadno vse in povsod, kar služi srnjadi za prehrano skozi vse leto. Ne posiljujte pa srnjadi — kakor sem že omenil — s senom, ker je najmlajša otava, napol mešana s travno deteljo, le zasilna pomoč. Vsa krma mora biti absolutno zdrava, nepokvarjena. Stalno je treba kontrolirati, če hrana dalj časa leži na krmišču, ali se je navlažila. Nikakor med krmo ne mešajmo soli, ki vpija vlago, da se navlaži tudi krma in potem plesni, kar je za divjad pogubno. Zadnja leta zlasti v gospodarsko razvitejših deželah pokladajo tudi močna krmila, ki jih daje poljedelstvo, sojo, oljnice, razne pogače itd. Pri nas umetna krmila zaradi ugodnih naravnih prehrabnih pogojev ne pridejo dosti v poštev. Nekateri namreč mislijo, da se z umetnimi močnimi krmili tudi v prosti naravi pospešuje izredna rast rogovja, kakor je to mogoče v oborah. Vsa močna in suha krmila razen želoda in kostanja pa vsebujejo le malo vlage (vode), kar je neugodno, če divjad ne najde vode. Zaradi tega večkrat iz nerazumljivih vzrokov v bližini krmišč pogine. Pogoj za previdno in uspešno krmljenje pa je, da držimo krmišča vedno čista in da odstranimo sproti vso pokvarjeno krmo in vse iztrebke divjadi, da tako ščitimo srnjad pred širjenjem in prenosom zajedavcev, zlasti prebavnih organov.

Medved v Trnovskem gozdu

Ing. Vitomir Mikuletič

Zadnje čase poroča večkrat naše dnevno in tedensko časopisje o pojavu medvedov na Gorenjskem in Primorskem ter o škodi, ki jo le-ti povzročajo. Vesti so toliko bolj zanimive, ker so to področja, kjer medvedov že mnogo let ni bilo.

Pojav medvedov v teh krajih priča, da so se v svojem biotopu — na Kočevskem — tako razmnožili, da si mora prirastek iskati nova življenjska okolja. Tako je nanese pot medvede verjetno tudi v Trnovski gozd. Vendar je pojav medvedov v Trnovskem gozdu le ponovno osvajanje njihovega prvotnega življenjskega prostora.

V nekdanjih obširnih gozdovih Visoke Trnovske planote, ki so nekoč strnjeno segali v Vipavsko dolino, je od nekdaj živel medved. S postopnim prodiranjem človeka v te gozdove, z naseljevanjem in krčenjem, graditvijo cest, sečnje itd., je medved postajal tu vedno redkejši. Tudi lov na medveda, kot najmočnejšo evropsko zver, je bil nadvse mikaven. Zato ni čudno, da je medved kmalu izginil s tega področja na robu Furlanske nižine. Iz nezanesljivih virov zvemo, da je bil zadnji medved uplenjen v Trnovskem gozdu 1888 pod Mrzovcem (1409 m. n. v.). Nagačen še zdaj krasi muzej v Gorici.

Ti viri pa ne poročajo, ali so se po tem letu v Trnovskem gozdu še pojavljali medvedi. Glede na upadanje medvedjega staleža drugod, je verjetno, da pozneje tudi v Trnovskem gozdu ni bilo več medvedov.

Kmalu po drugi svetovni vojni pa se je stanje spremenilo. Junija 1951 smo medveda samo sledili v blatu ob mlakah na gozdnih poteh in kolovozih, pozneje smo ga tudi srečavali. Tako je D. C., član LD »Trnovski gozd«, šel neko jutro 1953 zasliševati petelina. Ko pride pod Korn, se mu postavi na zadnje noge mlajši medved, vendar se je hitro zgubil v bukovem mladju, ki je tam zelo gost.

Mlad gozdar V. Z. je nadomestoval področnega logarja na Čavnu. Gozdarska hiša je tu na daleč popolnoma sama in življenje v njej dolgočasno. Decembrskega dne 1953 se V. Z. napoti na službeni obhod in naleti na sveže medvedove sledove. Mikalo ga je videti medveda, hkrati pa ga je bilo malo strah. Nazadnje je zmagala radovednost. Gre za sledom in čez čas zagleda medveda, kako razmetava velik kup jelovih vej.

Vsa prestrašena priče nekega dne februarja 1954 šolarka Jelica iz Krnice domov rekoč, da je videla medveda. Gospodar C. R. gre pogledat in najde v snegu medvedje sledove.

Gozdar R. C. iz Krnice je šel poleti 1954 neki dan na srnjaka. V visoki travi mu prihlača naproti temna gmota. Že je mislil, da ima pred seboj divjega prašiča in dvigne puško. Zadnji trenutek opazi, da je medved. Srečanje je minilo brez velikega strahu na obeh straneh.

Iz neznanih vzrokov je poleti 1954 poginil na Mali Lazni manjši merjasec. Da ne bi mrhovina kužila okolice, pošljemo našega čuvaja, da jo zakoplje. Ko pride tja, merjasca ni bilo več. Mlajši medved je prehitel čuvaja. Sedel je zraven ostankov mrhovine kot pes in zvedavo gledal prihajajočega čuvaja. Nato je mirno odhlačal v gozd.

*Avška
gmajna,
kjer je
medved
pobil tri
goveda*

Foto
V. Mikuletič

Gozdni delavec C. S. je trdil, da je preteklo zimo 1962/63 na poti v Krnico srečal medveda, ki da je tekkel za njim. Nismo mu verjeli in smo rekli, da ima strah velike oči. Kmalu pa so bili tu otipljivi dokazi, da je v Trnovskem gozdu več medvedov.

V Trnovskem gozdu delajo tudi Bosanci. S svojimi konjiči tovorijo drva in cepljen les iz težje dostopnih krajev na skladišče h kamionski cesti. Spomladi 1963 so bili štirikrat prisiljeni preganjati medveda, ki so mu zadišala konjska rebra.

Dva mlajša medveda sta junija 1963 napadla živino na paši, oddaljeno kake četrt ure od vasi. Otroci — pastirji so vsi prestrašeni pribežali domov. Medved je s šapo oplazil po vratu kravo, a ker je ni zmozel, je nato ugrabil ovco. Otroci niso več hoteli gnati živine na pašo in so morali prevzeti vlogo pastirja odrasli. Nato se je za nekaj časa »položaj« umiril.

Spet je šest otrok julija 1963 paslo živino na isti gmajni. Po pastirski navadi so zakurili ogenjček in se zatopili v svoje igre. Nenadoma zapazi eden medveda, kako jih opazuje izza 12 (izmerjenih) korakov oddaljenega grma. Zakriči in zbeži. Za njim ostali. Dekletce, ki je bilo zadnje, jo ubere po bližnjici. A groza! Ko preteče kakih petdeset korakov, zagleda drugega medveda. Komaj živa se obrne in steče domov, tokrat po daljši poti. Živina, ki se je pasla okrog po redkem gozdu, se je strnila skupaj. Ko so prišli odrasli, medvedov ni bilo več, živina pa je bila nepoškodovana. To sta bila verjetno mlajša medvedka in dveletni mladič, ki nista po moči dorasla goveji živini.

Nekaj dni za tem julija 1963 je gozdarski tehnik A. G., sicer član LD »Trnovski gozd«, nesel sol v solnice. S seboj je vzel svojega petletnega sinka. Ko pride v predel, imenovan Prezren, zagleda na razdaljo kakih 30 korakov medveda, kako koplje po gnilem štoru. Ko ga velik rjav medved začuti, se dvigne na zadnje noge, nekajkrat čudno zasopiha in odskoči. Nato se spet ustavi, zarenči in zgine v gošči.

Ne dolgo zatem, tudi julija 1963, je medved ugrabil dve ovci na Otlici. Eno je zagrabil tik pred hlevom, ko se je živina vračala s paše. Ljudje so

malo prej videli, da se za zidom, ki v kraških predelih služi za ograjo, nekaj dviga, a nihče ni temu posvečal pozornosti. Bil pa je medved. Govedo je pustil naprej, ovco, ki je bila zadnja, pa je zgrabil in v skoku odnesel na kakih 500 m oddaljeni grič. Tu jo je začel trgati, a jo je izpustil, ko so se približali ljudje. Nekaj dni nato je medved svoj napad ponovil skoraj na istem kraju.

Ko sem nekega dne šel v službo, bilo je tudi julija 1963, me ustavi gozdarski tehnik J. N. in pove, da je medved raztrgal na Avški gmajni junca in da pastir A. L. iz Predmeje pravi, naj pridem pogledat. Okrog 18. ure istega dne sem bil tam. Junca so zaradi mesa, ki je bilo še uporabno, spravili v mesnico. Živina je proti večeru mirno plegla po travniku in prežvekovala. Zjutraj je pastir pogrešal junca. Našel je še živega, vendar z močno poškodovanimi prsmi in brez enega ušesa, ki ga je medved odtrgal. Ko mi je to povedal, sem obljubil, da bomo zaprosili za odstrel medveda. Komaj sem odšel, pridejo na Avško gmajno neki pastirjevi sorodniki in znanci. Tisti hip zagledajo nekaj glav živine, ki v diru teče proti kalu (napajališču), za zadnjim juncem pa ogromen črn medved. Pred očmi ljudi, ne meneč se za njihovo kričanje, je medved s silnim udarcem na hrbet, v višini pleč podrl na tla kakih 400 kg težkega junca in mu nato raztrgal trebuh. Nato se je obrnil proti ljudem kot v posmeh in se v drncu umaknil med dvema osamljenima bukvama v gozd. Seveda sem bil drugo jutro spet pri pastirju. Ko mi opisuje ta dogodek, hkrati pove, da pogreša od jutra še eno junico. Boji se, da je tudi njo pobil medved. Zal se je zvečer pastirjeva skrb izkazala za upravičeno. Komaj dvesto metrov vstran jo je našel še isti popoldan pobito in raztrgano. Tako je ta medved v dveh dneh pobil tri goveda, težka nad 300 in 400 kg. Niti junca niti junice se ni več dotaknil, temveč je odšel drugam. Nekaj dni zatem smo zvedeli, da je na gojaškem pašniku pobil dva vola. Ta pašnik leži nekaj sto metrov niže od Avške gmajne. Posebno sem se zanimal za velikost in barvo medveda. Bil da je črnorjav, precej visok, zelo dolg ter nekoliko nižji od konja in skoraj enako dolg in širok. Na vsak način orjak, kar potrjuje

tudi dejstvo, da je z enim samim udarcem pobil skoraj doraslega junca.

Naš motorist, ki dela pri motornem izvleku lesa v Paradani pri gozdnem obratu Predmeja, je član LD »Kozja stena«. To lovišče meji na Trnovski gozd. Neki dan julija 1963 se odpravi na zalaz na srnjaka. Ko gre počasi skozi bukovo goščo, skočita pred njim dve živali. Po ropotu presodi, da bi utegnili biti divji prašiči. Pohiti na bližnjo pot, da jih prestreže. Bila pa sta dva medveda. Tehnik I. P. dela letos pri urejanju gozdov na Predmeji. Ko se je s skupino delavcev vračal 23. julija proti Mali Lazni, odskoči v bukovju medved. Bil je precej velik, črnorjave barve. Skozi mladje se je zelo spretno in hitro premikal. To je bilo komaj dvesto metrov od hiše na Mali Lazni.

Ker je Trnovski gozd blizu meje in delno še v tako imenovanem obmejnem pasu, izkoriščajo za izlete in piknike njegovo prijetno senco in mir tudi naši sosede. Tako se je sredi julija 1963 peljal z motorjem po cesti Lokve — Predmeja neki Gorican. Na Turškem klanu je narava zahtevala svoje in mož je ustavil motor ter se podal za grmovje. Ni še utegnil opraviti, ko zašumi za njim in prikaže se medved. Urnih krač jo turist pobere do motorja, ki je k sreči takoj »užgal«. Šele pri

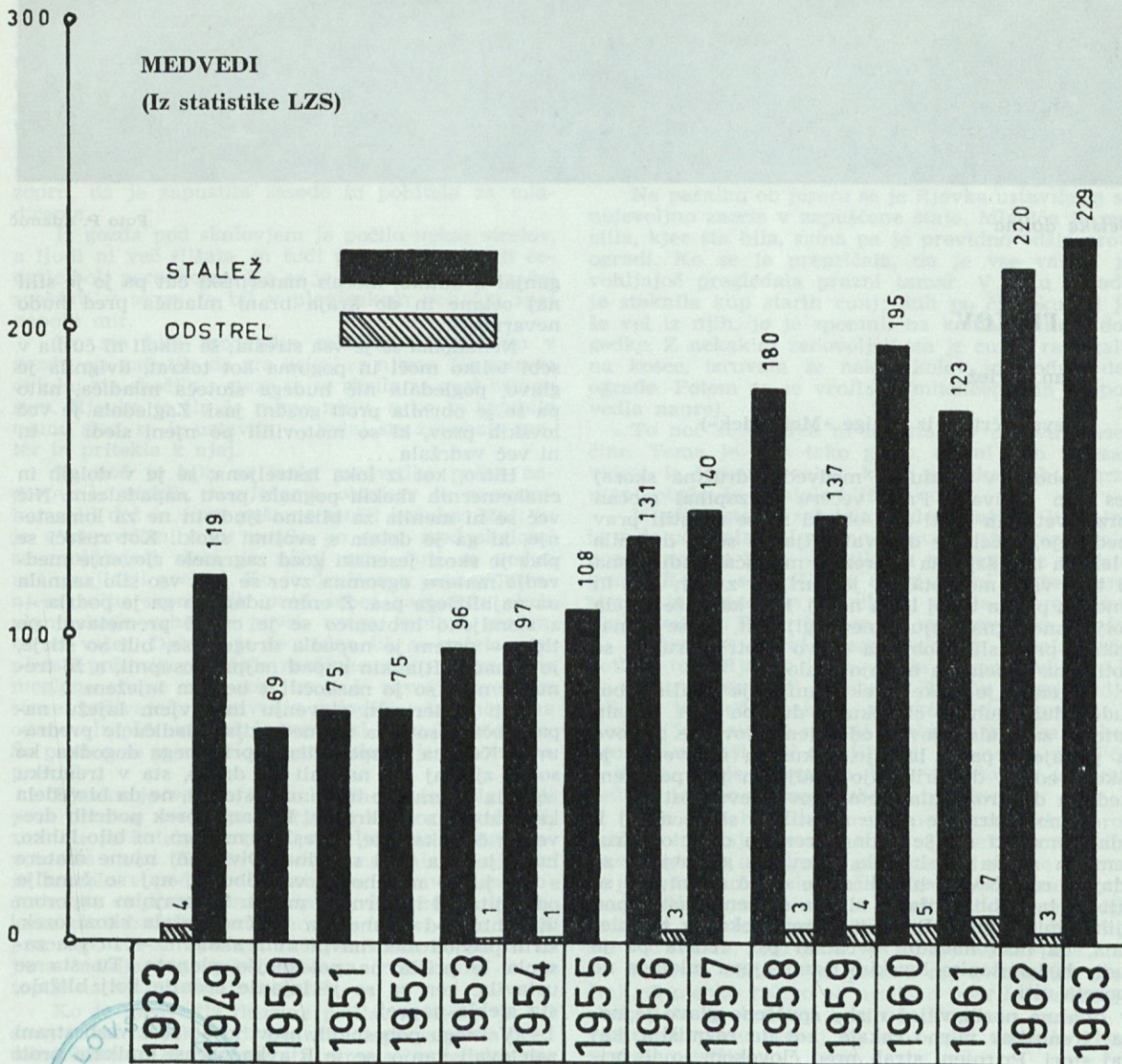
cestnih delavcih pri Volkovi bajti, kake 3 km daleč, se je ustavil in uredil obleko. Tako smo zvedeli tudi mi za ta veseli dogodek.

Trenutno je v Trnovskem gozdu mir. Čakajo le prošnje za odstrel medveda in še neizplačani odškodninski zahtevki.

Zadnje čase se širijo govorice, da je kake četrte ure od naselja Rijavci, na Golem, kot pravijo domačini, medvedja družina, dva odrasla medveda in dva mladiča, da hodijo pit vodo v kal na Tišleršču, kjer navadno napajajo živino.

Baje, da so medvedko z dvema mladičema videli. Pregledal sem okolico, a sledu nisem našel.

Iz opisanega je razvidno, da so se medvedje spet naselili v Trnovskem gozdu. Nas gozdarje ne motijo, pač pa tiste, ki vidijo v njih nekakšno krvooločno zver. Vendar ta srečanja niso tako pogosta, razen letos. Verjetno tudi nisem vseh opisal, a za več nisem zvedel. Čudno se mi zdi, da sem sam le trikrat sledil medveda, čeprav sem praktično vse leto v Trnovskem gozdu in prehodim po dolgem in počez vsak sesto. Če se bodo medvedji ustalili, bomo napravili tudi mrhovišče. A za enkrat to še ni dovolj očitno. Upamo pa tudi, da taki, kot je oni iz Avške gmajne, ne bodo več strašili pastirjev, cestnih delavcev in nedeljskih izletnikov.

Selška dolina

Foto P. Adamič

Vrnitev

Ivan Ferlež

(Deveta črtica iz knjige »Medvedek«)

Globoko v gozdu je medvedja družina skoraj ves dan počivala. Proti večeru je zapihal močan mrzel veter in gosti sivi oblaki so se spustili prav med veje, začelo je deževati. Rjavka se je dvignila z ležišča in s šapama podrezala mladiča. Tudi njima ni bila všeč mokrota, ki je curljala z vej; sita in lenobna pa sta takoj legla nazaj. Rjavka je že hotela bolj resno ugnati njuno neubogljivost, ko se je nankrat premislila, obrnila glavo proti vetru in se potihoma vzpela na bližnjo skalo.

Veter, ki je vlekel prek planine, je nosil s seboj čuden duh: duh po človeku in duh po psih. Kmalu nato je zaslišala Rjavka oddaljene človeške glasove in pritajeno pasje lajanje. Izkušena medvedka je takoj vedela, da prihajajo ljudje in psi po njeni sledi in da grozi mladičema nova nevarnost.

Jezno godrnjaje se je spustila s skale nazaj k mladičema, ki sta še vedno dremala drug ob drugem, in znova prisluhnila. Človeški glasovi so se zdaj že razločevali, bližali so se z več strani; psi so bili že tako blizu, da je slišala šumenje listja pod njihovimi nogami. Po njih hitrem tekanju je sklepal, da niso navadni ovčarski psi, vedela pa je tudi, da izkušenim lovskim psom njena mladiča ne moreta uiti.

Lahno pozibavajoč nizko spuščeno glavo je nekaj trenutkov mirno čakala, kot da razmišlja, kaj naj stori. Prirojeni strah pred človekom jo je pri-

ganjal k umiku, močan materinski čut pa jo je silil naj ostane in do kraja brani mladiča pred hudo nevarnostjo.

Nenadoma se je vsa stresla; še nikoli ni čutila v sebi toliko moči in poguma kot tokrat, dvignila je glavo, pogledala nič hudega sluteča mladiča, nato pa se je obrnila proti gozdni jasi. Zagledala je več lovskih psov, ki so motovili po njeni sledi — in ni več vzdržala...

Hitro, kot iz loka izstreljena, se je v dolgih in enakomernih skokih pognala proti napadalcem. Nič več se ni menila za bližino ljudi in ne za lomastenje, ki ga je delala s svojimi skoki. Kot rušeči se plaz je skozi jesenski gozd zagrmelo rjojenje medvedje matere, ogromna zver se je z vso silo zagnala na najbližjega psa. Z enim udarcem ga je podrla — z zlomljeno hrbtenico se je cvileč premetaval po tleh — potem je napadla druge. Pse, bili so štirje, je nenadni Rjavkin napad najprej osupnil, a že trenutek nato so jo naskočili z besnim laježem.

Ob materinem rjoenju in divjem laježu napadajočih psov sta se medvedja mladiča le predramila. Ker sta se spomnila neprijetnega dogodka, ko so ju zjutraj psi nagnali na drevo, sta v trenutku izginila v grmovje in po ozki stečini, ne da bi vedela kam, zbežala navkreber. Plezanje prek podrth dreves in čez skalovje, obraslo z mahom, ni bilo lahko, huda je bila tudi strmina. Divji boj njune matere s psi ju je nenehoma vzpodbujal, naj se čimdlje oddaljita od nevarnega mesta. S skrajnim naporom in drhteč od strahu sta končno bežala skozi ozek, strm prehod med navpičnimi skalami — in vsa zasopla le prišla na položnejšo planoto. Tu sta se ustavila, ker pa se je lajanje čedalje bolj bližalo, sta stekla naprej.

V krogu pobesnelih psov, ki so se z vseh strani zaletavali vanjo, se je Rjavka počasi umikala proti

skalovju, da bi si tam zavarovala vsaj hrbet. Ko so psi to videli, so navalili še huje, spretno se umikajoč pogubnim udarcem njenih šap. Ko je videla, da sta se mladiča umaknila, je stopila hitreje — tedaj pa je pod njo zagrmel strel. Mimo Rjavke je nekaj siknilo in za njo udarilo v skalo. Po nagonu se je vrgla v stran, se bliskoma obrnila in planila v goščavo. Najbližji pes, ki ji je bil že čisto za hrbtom, se ob hitrem Rjavkinem obratu ni mogel več umakniti. Medvedka ga je v skoku podrla, ga stisnila ob skalo, in ne da bi se zmenila za njegovo cviljenje, izginila v goščavi. Drugim psom je pošel pogum in niso več rinili za njo; pred goščavo so lajali in čakali, kje se bo spet prikazala. Počilo je še nekaj strel, toda krogle niso zadele.

Jarek, po katerem se je nato prebijala Rjavka, je bil ob straneh tako gosto zarastel z robidovjem in trnjevim grmičjem, da je psi niso mogli presteči. Medtem ko so se besno zapletali med trnje in ovijalke, je po ozki stečini počasi rinila naprej in končno med skoraj navpičnimi skalnimi stenami le dosegla rob planote. Vsa zadovoljna, da je prišla na sled mladičev, se je nekoliko umirila, stisnila se je za rob in se pritajila. Pripravljena, da odbije napadojoče pse, dokler se mladiča ne umakneta dovolj daleč, je potrpežljivo čakala v zasedi.

Ko psi niso mogli do medvedke skozi goščavo, so se obrnili in se po njeni sledi z gonjaškim laježem zagnali proti skalam. Čez ozek in strm prehod niso mogli naprej, zato so tekali po jarku in iskali drugi prehod, da bi spet lahko prišli na Rjavkino sled. Medvedka je to vedela, zato se je še bolj potuhnila. Pod steno je spet počila puška; krogla, ki je udarila ob skalo, se je piskajoče odbila. Rjavka se poka ni ustrašila, duh smodnika pa ji je bil tako zopr, da je zapustila zasedo in pohitela za mladičema.

Iz gozda pod skalovjem je počilo nekaj strel, a ljudi ni več slišala, in tudi psi so se oglašali čedalje bolj poredkoma. Ko se je večerni somrak začel zgoščati v temo, je bil v planinskem pobočju spet popoln mir.

Ko sta bila medvedja mladiča že globoko v gozdu, sta začutila da gre nekaj za njima. Na ostrem ovinku sta skočila s steze in se skrila za gost brinov grm. Rjavka je šla še mimo njiju, a ko je izgubila njuno sled, se je ustavila — tedaj sta zavohala mater in pritekla k njej.

Ta noč je bila za mala medvedka polna naporov. Iz nizkih, razvlečenih oblakov je neprenehoma lil dež in jima pošteno močil kožuha. Mati ju je v nepredirni temi vodila po ozki, med skalami se zgublajoči stezi, le njeni ostri čuti so vedno našli najlažji prehod. Ko je družini v prvem jutranjem svitu skoraj tik pred seboj zagledala obris planinskega vrha, je povrh vsega zapihal močan, mrzel veter. Dež, ki je še vedno lil, so začele prepletati poševno padajoče snežinke, nato pa se je iz meglenne sivine usul gost sneg. V zavetju previsne stene počivajoča medvedja mladiča sta začudena opazovala ples snežink in z gobčki hlatala za njimi. Še preden se je zdanilo, je sneg skalovje popolnoma prekril.

Rjavka je vedela, da mladiča na še dolgi poti prek planine snežnega neurja ne bi mogla vzdržati, zato ju je hotela čimprej prepeljati na drugo, zavetnejšo stran. Ko sta previdno capljala za njo, ju je zazeblo v podplate, in ob tem nenavadnem občutku sta se presenečena ustavila. Šele ko sta videla, kako mati brezskrbno koraca po mehki, toda mrzli preprogi, sta se spustila za njo. Snežinke pa so se jima čedalje pogostje lepile na črna noska in se topile na njunih toplih kožuhih.

Ko je medvedja družina prišla na sedlo, je bil sneg že zelo visok. Tudi Rjavka, ki ga je gazila pred mladičema in se pogrezala v zamete, je čedalje po-

gosteje počivala. Čeprav je bila zelo močna, jo je snežno brezpotje utrudilo, le s skrajnim naporom je dosegla prelaz. Nato se je še dokaj znosni veter sprevrgel v burjo, ki je pometala sneg, ga vrtnčila in kopičila v globoke zamete. Ko se je Rjavka z mladičema spustila po strmini, je zajela planino vsa strahota zimskega neurja.

Da bi čimprej prepeljala mladiča čez najbolj nevarna mesta, je Rjavka še bolj pohitela. Kot črni kepi sta se medvedka valila za njo, udarjala ob skalne vršiče, ki so ponekod še štrleli iz snega, in žalostno cvilila. Tako se je medvedja družina končno le pretolkla do obrobnega ruševja in kmalu zatem utonila v zavetju borovega gozda.

Vihar je počasi prenehal in zrak se je umiril. Ob vznožju planine še ni zapadel sneg, le tu in tam se je v zraku pozibavala osamljena snežinka, ki je z vetrom pritavala z oddaljenih višav. Rjavka je poiskala zavetrno globel in utrujena legla. Od dolge in naporne poti obnemogla mladiča sta se stisnila k njej in v trenutku utonila v brezskrbno spanje.

Pod temni obok prostranega borovega gozda je legla vsa otožnost jesenskega večera. Vse je bilo tiho, kakor izumrlo, in v nastali temi se debela niso več razločevala drugo od drugega. Mraz je popustil, a v vlažnem zraku je bilo čutiti snežno padavino. Zato je Rjavka sklenila, da bo mladiča čimprej spravila na varno. Ko je vstala, je šla mala medvedka takoj za njo. Rjavček pa je na njeno drezanje le nevoljno momljal. Rjavka ga je s šapo prekobalila, toda že v naslednjem trenutku se je spet stisnil na toplo ležišče. Šele ko sta mati in sestra zginili med drevjem in ni bilo več slišati njunih korakov, se je mali upornež dvignil in ježno godrnjaje stekel za njima.

Na pašniku ob jezeru se je Rjavka ustavila in se nejevoljno zazrla v zapuščeno stajo. Mladiča je pustila, kjer sta bila, sama pa je previdno odšla proti ogradi. Ko se je prepričala, da je vse varno, je vohljajoč pregledala prazni tamar. V kotu ograde je staknila kup starih cunj; duh po človeku, ki je še vel iz njih, jo je spomnil na komaj minule dogodke. Z nekakim zadovoljstvom je cunje raztrgala na kosce, izruvala še nekaj kolov in podrla del ograde. Potem se je vrnila k mladičema in ju povedla naprej.

To noč se jezerce ni lesketalo v odsevu mesečine. Tema je bila tako gosta, da ni bilo ničesar videti, le šumenje valov, ki so pljuskali ob zamrznjeno obalo, je izdajalo bližino vode.

Mladiča sta si zaželela toplega ležišča in dolgo bi rada počivala. Z lenobno nejevoljo sta precapljala gozdni greben in se spustila za materjo čez razdrto grapo. Ko pa so prišli na drugi strani na že znano stezo, sta nenadoma oživela in stekla naprej proti skalni votlini. Pred vhomom sta se ustavila in čakala.

Kakor da nekaj premišljuje, je obstala pred votlino tudi Rjavka in se zazrla v temni vhod. Ali bo brlog varen tudi to zimo? Kaj če so ga ljudje odkrili in bodo nekega zimskega dne prišli...? Končno je le stopila naprej in skrbno preiskala okolico. Ko ni našla nič sumljivega, je povedla mladiča v brlog. Troje kosmatih teles je utonilo v temi. Ležišče je bilo udobno, suho in prijetno.

Kakor da hoče starim znanecm zaželeli dobrodoščilo in prijetno spanje, se je nekje v globini gozda oglasila uharica. Z grebena nad skalno votlino se je v oblačno zimsko noč odtrgalo otožno zavijanje stare volkulje, v odmevu se je odbilo od nasprotnega hriba in zamrlo daleč v daljavi. Medvedka Sive ni sta več slišala, medvedka sta že spokojno spala.

Iz sivih oblakov je poletel roj zvezdastih snežink. Z mehko belino so neslišno pokrile medvedjo sled; nato se kopičile ena na drugo, in končno v vihnem plesu skoraj do vrha spet zametle vhod v skalno votlino.

Kmečki psi čuvaji v naših loviščih

Ko je človeku uspelo udomaćiti volka, oziroma divjega psa, mu je ta postal nepogrešljiv čuvaj čred in premoženja, hkrati pa tudi zvest pomagač pri lovu. Skozi tisočletja je človek s križanjem vzgojil nešteto pasjih vrst in pasem. Vendar je ravno pes čuvaj še najbolj ohranil svojo prvobitnost. Danes imamo pse čuvaje raznih vrst, v glavnem po kmetijah. To so tako imenovani kmečki psi-čuvaji. Od teh so za nas lovce posebno pomembni psi čuvaji na višinskih kmetijah, ker so taki hribovski domovi zelo raztreseni, da je medsebojna oddaljenost kar precejšnja. Razumljivo je, da so bile okoliščine, ki so silile hribovskega kmeta, da si je nabavil psa čuvaja, povsem upravičene. Pri obdelovanju polja je namreč domačija ostajala po cele dneve brez varuha in nadzorstva. Da je pes ostal pri hiši, ga je gospodar privezal kot čuvaja doma. S tem je bila prostost psu omejena. Ko pa se je pes gospodarja in bivališča privadil, ga je lastnik, ne da bi pomislil na posledice, večkrat ali sploh spustil z verige. Tako je lahko pes spremljal gospodarja na polje in v gozd in dobil prilžnost, da je prišel v stik z divjadjo. Okusil je tudi slastno meso in zabavo gonje in posledice so bile neizbežne. Od tedaj dalje je pes brez gospodarjeve vednosti lovil na lastno pest. Ker se je gonja spočetka končevala brez uspeha, je pes prišel truden in vedno lačen domov. Hrana, ki jo je dobival od gospodarja, mu sedaj ni več zadoščala. Zato se je, gnan od lakote, vedno česče vračal tja, kjer si je potešil strast preganjanja divjadi, hkrati pa tudi prazen želodec. Tako se je pes čuvaj vedno bolj odtuževal gospodarju, dokler se nista docela razšla. Usoda takega psa je s tem zapečatena. Le ta postane bojazljivec, ker ga takega tudi vsakdo preganja, hkrati pa potepuh smukne skozi odprta vrata. Gospodar ne pomišlja dosti, zanamari potepuha in si nabavi novega čuvaja. Toda ob takih oko-

liščinah gre navadno drugi kmalu po poti prejšnjega.

Taki psi so največje zlo za naša lovišča. Divjad nima nikoli miru in počitka, neprestano so ji preganjanci za petami.

Spočetka goni večinoma vsak pes glasno in divjad, opozorjena, se pravočasno umika. Ob glasni gonji je opozorjena tudi druga divjad na nevarnost. Če pride pes na več sledov med gonjo, tudi predsedla na drugo sled in tako naredi preplah po vsem lovišču. Toda navadno se taki potepuhi najdejo in preganjajo divjad v družbi, navadno v dveh, ker je tako zabavneje in lov uspešnejši. Tako početje psov je pa za lovišče katastrofalno. Tak izkušen ropar divjad zaleze ali naskoči, ko jo je počakal na stečini, in mu jo je njegov pajdaš prignal. Gonijo pa pasji roparji ob vsakem dnevnem in letnem času in so zlasti pogubonosni ob času, ko ima divjad mladiče ali so samice težko breje in nemočne.

Naj navedem lasten doživljaj z nedeljskega izleta na Pohorju. Ko pridem od neke jase sredi gozda, me iz preišljevanja zdrami pasji lajež, ki se mi bliža. Trenutek tihote, nato dva, trije skoki in že je mimo mene v grmovju. Pasji lajež prestane, pa tudi v grmovju vse utihne. Stopim v grmovje in zapazim srno, vso upehano in zbegano. Kmalu pride po sledu pes, čisto tiho, in začne znova bevskati, srna pa znova v beg. Skočim na pot, kjer jo je srna prečkala in počakam z okleščkom na psa. Nisem se zmotil. Z nosom pri tleh se pes privije skozi grmovje prav do mene. Pošteno oplazim ščeneta, da jo je javkajoč odkuril.

Ta problem pa se pokaže z vso tragedijo v nočnih urah, ko gospodar psa spusti z verige, da ta laže odganja in preganja nepoklicane. Pasji lajež ponoči daje domačim občutek varnosti, a med tem je pes že na roparskem pohodu. Drugo jutro rano je pes že zopet na verigi — kot pes čuvaj. Toda preko noči je postala divjad žrtev takega čuvaja. Tako pes čuvaj ne vara samo gospodarja, ampak tudi lovce. Krvni davek, ki ga taki psi terjajo od

divjadi, je mnogo prevelik, da bi molčali. Tu ni mogoč kompromis. V lovišču mora biti v tem pogledu mir in red. Lastniki psov čuvajev, zlasti na osamljenih višinskih kmetijah morajo biti s to problematiko seznanjeni in se zavdati, da mora biti pes čuvaj doma, ne pa v gozdu ali na polju, in to na verigi! Zakaj, le na ta način bo služil pes svojemu namenu in tedaj, če se gospodarji zavedajo posledic prostih klatečih se psov za divjad.

Marko Zupan

Belična lisica

Na pogonu 3. nov. 1963 v lovišču LD Vodice, v Koseškem hribu, je lovec Tine Gubanc streljal na popolnoma belo lisico, ki pa zaradi daljave ni padla. Za tem priženo psi lisico k Francu Gubancu, ki je mislil, da je domača mačka. Ko je presenečen spoznal v beli živali lisico, je streljal, a je ta zopet odnesla beli kožuh. Na splošno je letos precej lisic. Lovski čuvaj Ivan Traven je v gojitvenem lovišču »Kozorog« uplenil letos že preko 70 lisic.

F. N.

Srnica in lisica

Tov. Vinkler Jurij pripoveduje:

Sredi avgusta 1963 sem sedel na visoki preži v »Stali« in čakal srnjaka.

Začelo se je mračiti. Naenkrat opazim na vrhu poseke rjavo liso in takoj nato vpitje. Izza grma se je zagnala lisica in napadla srnina mladička. Kot lila sta se navzdol in kljub strelu iz lovske karabinke lisica ni pustila mladička. Drugi strel, ki je bil iz bližine, jo je odgnal. Zapustil sem prežo in odšel na mesto ropa. Našel nisem ne lisice, ne mladiča. Ko sem prišel na cesto, je preko mostu čez Motnišnico iz Osredka korakala druga lisica v smeri prejšnjega dogodka. Gotovo jo je privabil vek srnice. Zanimivo, kako daleč jo je ta glas privabil.

F. Golavšek

Medved v vodnjaku

Na starem hrastu v Malem logu — zapuščeni kočevski vasi, je v septembrski mrak zaukala uharica, nekje nad Smuko je močno zarukal jelen. Blizu za ruševinami je zpuhal merjasec. Stal je nepremično, dolg rilec z močnimi belimi čekani je obračal proti gozdu, preizkušal zrak, potem pa nenadoma izginil. Iz gozda sta se približevali dve temni senci; prihajala je medvedka z mladičem, ki ga je z rahlim godrnjanjem in puhanjem opozarjala na disciplino in opreznost. Prišla sta pod hruške in slive, kjer sta že več noči zapored tešila glad in sladkosnednost. Hlastno, toda še vedno previdno sta se lotila vej, ki so ponujale zrele sadove. Medvedka, hodeč kar po zadnjih nogah, je upogibala veje in obiranje ji ni delalo posebnih težav. Mladiču pa so bili na voljo le sadeži po tleh, a teh ni bilo veliko. Res je stara splezala na hruško in otrsela nekaj vej, a za prazen želodec je bilo tudi tega premalo. Poželjivo je medvedek opazoval slivo, ki je stegovala polne veje nad star izsušen vodnjak. Ko je že večkrat obkrožil slivo in vodnjak, pa se je posvetilo v medvedji glavi. Okretno je splezal na vodnjak in zgrabil polne veje. Zdaj je bilo slišati le lomljenje vej, pokanje koščic in hlastno sopihanje. Lakotnika sta pozabila na vso previdnost, s katero sta se malo prej približevala sadovnjaku.

Ta prijetnost pa ni trajala dolgo. Kakor človeka se tudi medveda včasih prime smola. Mladič je ves zaverovan v slive prezrl luknjo in padel v vodnjak. Padeč na trdo kamenje je spremljalo tožeče javkanje, ki je v trenutku priklicalo mater. Ta se je kot zmaj pojavila ob vodnjaku, in se spravila nad zid, da sta kamenje in malta frčala daleč naokoli. Do tal je razbila zid, vodnjak pa je bil preglobok in njegove stene pregladke, da bi prišla do mladiča. Do zore je nato žalostno sedela ob vodnjaku in vzpodbujala mladiča, ki pa si tudi ni mogel pomagati.

Umaknila se je šele ob prvi zarji, ki je posvetila izza košatega Roga, mladič pa je kar naprej javkal v vodnjaku. Šele popoldne so ga odkrili ljudje, ki so prišli po sadje iz sosednje vasi in o tem obvestili lovca Pršleta. Ta je takoj organiziral reševanje, pri katerem pa ni manjkalo radovednežev. Vsak je hotel videti medvedka v vodnjaku. Nič kaj vseč mu niso bila zijala okoli vodnjaka, in besno se je zaletaval skoraj do roba svoje ječe. Prekratko lestev, ki jo je lovec spu-

Medvedek v vodnjaku

Foto M. M.

stil v vodnjak, je v trenutku sceftral z zobmi in šapami, ko je ugotovil, da si z njo ne more pomagati. Ker daljše lestve ni bilo pri roki, je lovec posekal primerno hrastovo deblo in ga previdno spuščal v vodnjak. To je pomenilo konec predstave, ki jo je večina radovednežev pričakovala na drevju, varnim pred medvedjimi zobmi in šapami.

Nihče ni mogel namreč predvideti, kaj bo medved storil, ko bo prišel iz vodnjaka.

Deblo se še ni dobro dotaknilo dna, ko je medved v njem spoznal rešitev. Z obema šapama je zgrabil za hrastič in bliskovito splezal iz ječe. Strašno je zarjul, z zobmi udaril proti najbližjim rodovednežem in reševalcem in jo ucvrl iz vasi. Le kamera je

Medvedek rešen

Foto M. M.

ovekovečila njegov prihod iz glo-
bine; za kaj več je bila prepo-
časna.

Prav gotovo sta se že z mra-
kom našla z materjo, manj ver-
jetno pa bosta še kdaj obirala
slive, ki rastejo ob vodnjakih.

M. M.

Mladi pišejo

O, ta lisica!

Lov je lep šport. Hodiš po
hostah, po stezah, po travnikih,
gledaš lepo naravo in vidiš njene
živali. Moj oče je lovec in več-
krat ga spremljam. Tako sva le-
pega dne šla z očetom na lov. Do
lovišča sva jezdila dvonožnega
konjička, potem sva krenila nav-
kreber po hosti. Tam sva opazila
zelo shojene steze, kar nama je
bilo sumljivo. Šla sva po eni in
privedla naju je do lisičine. Ob-
stala sva, kajti pred njo so se
igrale tri lisičke. Počili so trije
strelji in pretrgali lisičkam nit
življenja. Položila sva jih pred
vhod in sedla v zaklon. Oče je
pripravil puško in čakala sva, če
pride mati lisičk. Zaslišiva šum
in iz grma se prikaže stara s
kokošjo v gobcu. Strel jo je pre-
vrnil. Ta dan sva imela srečo, saj
sva uplenila kar štiri lisice in
kokoš, ki jo je prinesla lisica. Ta
dogodek, ki mi bo ostal v spo-
minu, se mi je zdelo vredno, da
ga zapišem.

Branko Pavletič,
učenec 7. r.

Domov iz Radulja, LD Trebelno 1961

Lovska kinologija

Republiška tekma psov po krvnem sledu

Društvo ljubiteljev ptičarjev je
priredilo v lovišču LD Cerknica
10. novembra 1963 preizkušnjo v
delu po krvnem sledu za lovske
pse vseh pasem, pod pokrovitelj-

stvom Lovske zveze Slovenije.
Preizkušnja se je vršila po pra-
vilniku, sprejetem na zboru sod-
nikov na Travni gori. Od prijav-
ljenih desetih psov se jih je ude-
ležilo osem. Ocenjevali so sodniki:
Dr. Janko Lavrič, Jože Kristen,
Jože Skofic in Pavel Cvenkel.
Vodja preizkušnje je bil Vladimir
Pleničar.

Sledovi so bili položeni 12 ur
pred preizkušnjo in to sveža kri
košute, na koncu krvnega sleda
pa je bila položena srna.

Sledovi so bili dolgi 1000 m,
krvi pa je bilo porabljenega za en
sled 3 dl. Med pikljanjem je bil
uporabljen v razdaljah 80—100 m
parkelj košute.

Na trgu v Cerknici so se ob
8. uri zbrali sodniki in vodniki
s psi ter mnogo lovcev, ki so
prišli gledat potek preizkušnje.
Razveseljivo je zanimanje s stra-
ni lovcev, članov LD. Predvsem
je treba pohvaliti LD Golo s sta-
rešino tov. generalom Ambroži-
čem, dalje LD Šmarno goro z
vodjem tov. Viktorjem Tratni-
kom, ki so se tekme kolektivno
udeležili.

Pred preizkušnjo je v imenu
prireditelja pozdravil vse navzoče
predsednik Društva ljubiteljev
ptičarjev Vladimir Pleničar, ki
je zastopal tudi Lovsko zvezo
Slovenije.

Kinološko zvezo Slovenije je
zastopal dr. Janko Lavrič, ki je
po nagovoru tudi pojasnil, kaj ta
preizkušnja od psa zahteva.

Od 9. do 13. ure je preizkušnjo
opravilo vseh osem psov, od teh
štirje s pozitivnimi ocenami.

Jože Loboda, LD Laze 1962

I a oceno so sodniki priznali psu Kadetu (brak jazbečar) RMBj 1161 — JRB, 1042, vodnik Ivan Grajš, Dolga vas — Gojitveno lovišče Rog. Pes je sledil sigurno. Sredi sledu je pred psom skočil zajec, za katerega se pes ni zme-nil. Nadaljeval je sledenje. Naj-deno divjad pes tudi čuva. Vodnik je dobil za nagrado pokal, sledni jermen in 5000 din.

I b ocena je bila priznana psici Bebi, resasti jazbečarki JRBt 855. Vodnik je bil Viktor Tratnik, Šentvid nad Ljubljano — LD Šmarna gora. Psica je po prijavi vodnika navajena izdelo-vati krvni sled brez jermena, kar je tudi izvedla na preizkušnji. Sledila je brezhibno. Tudi ona je najdeno divjad čuvala. Vodnik je dobil kot nagrado usnjeno ak-tovko in 5000 din.

II. ocena je bila priznana psici Heri von der Hofalm, hanove-ranki, VBI 37 H V. Vodnik je bil Rudi Kravanja, gojitveno lovišče Snežnik. Psica pri delu ni poka-zala popolne sigurnosti. Vodnik je dobil za nagrado sledni jermen in 4500 din.

III. ocena je bila priznana psu Kajonu (brak jazbečar) RMBj 1162. Vodnik je bil Ivan Poje — Gojitveno lovišče Rog. Pes je sled izdelal, pri drugi kljuki pa je dobil vodnik dva opomina.

Nagrada vodniku je bila usnjena denarnica in 3500 din.

Ostali vodniki so dobili tola-žilne nagrade kot prispevek k po-pnim stroškom po 3000 din.

Pri razglasitvi rezultatov te-kme oziroma preizkušnje je dr. Janko Lavrič poudaril, da so bili pogoji zelo otežkočeni zaradi sla-bega vremena. Vse dopoldne je namreč deževalo. Tov. Jože Škofic pa je neuspeh nekaterih psov pripisal krivdi vodnikov.

Cerknica, zbor sodnikov

Foto Vl. Pleničar

Na označenem nastrelu neka-teri vodniki niso pokazali psu krvi in dali povelja »išči izgub-ljeno« ali »išči ranjeno«. Pes mora, kakor pravimo, »leči na jermen« in začeti izdelovati sled. Sodnik, ki ocenjuje to delo, mora biti prepričan, da pes vodi vod-nika, ne pa obratno. Dober vod-nik se med delom psa sam pre-priča, če gre pes pravilno, kon-trolira položeno kri in morebiti psa, ki zaide, prenese na krvni sled.

Predsednik DLP se je po tek-mi toplo zahvalil vsem sodelujo-čim, posebno Lovski zvezi Slove-nije, Kinološki zvezi Slovenije, LZ Ljubljana in LZ Kranj za finančno pomoč in Lovski družini Cerknica, ki nam je že tretje leto omogočila preizkušnjo ter nam dala v ta namen na voljo svoje lovišče.

Skoda, da ni bilo večjega obi-ska s strani okoliških lovskih družin. Kako veliko delo je opravi-l dober pes krvosledec, ve le tisti lovec, ki mu je pes po sla-bem strelu našel divjad.

Brez šolanega psa nikakor na lov!

General Vladimir Ambrožič je v spominsko knjigo Društva lju-biteljev ptičarjev napisal sledeče: Današnja preizkušnja po krvnem sledu je pokazala velik napredek, saj smo videli odlične pse, ki so svojo nalogo izpolnili proti pri-čakovanju. Upam, da bo današ-nja uspela preizkušnja dala nove pobude za vzgojo in šolanje psov krvosledcev.

Vladimir Pleničar

Pismo uredništvu

Ko prebiram stare številke Lovca in jih primerjam z letoš-njimi, z zadovoljstvom opažam viden napredek. Razprave so res pomembne za lovstvo in so zad-nje čase razveseljivo pogostne. To je velik korak naprej in glasilo po svoji vsebinski kvaliteti do-sega svoj namen. Koraka s tem napredkom pa ne drže objave iz lovske kinologije — z nekaj izjemami kakor je npr. DLP in nekaj poročevalcev. Največji pa-storki v tem pogledu so braki-jazbečarji, katere je klub po 1958/59 v našem tisku skoraj do-cela zapustil. Saj je lovska kino-logija najmočnejša veja na zele-nem drevesu lovstva in je dan-danes pravi lovec brez psa kakor lovec brez puške. Zato se lovci v našem glasilu vse premalo ba-vijo s problemi naše kinologije ozi-roma naših lovskih psov. Pre-dvsem premalo beremo o braku-jazbečarju, ki je v naših lovskih razmerah tako vsestransko upo-raben in je prvenstveno pomoč-nik našemu poklicnemu lovcu ter je med psi zanj to, kar med puškami polrisanica. Kje je vzrok, da je klub za brake-jazbečarje nekam omrtvel?

Naj govori statistika, kako so bile posamezne pasme psov s članki in poročili zastopane v našem glasilu od 1958 do 1963:

Vodniki vodijo pse na tekmo

Foto Vl. Pleničar

Leto	Ptičarji šarivci	Goniči	Braki jazbečarji	Jamarji	Splošno o psih
1958/59	9	1	5	6	9
1960/61	21	1	1	1	12
1961/62	17	—	—	5	7
1962/63	15	3	1	9	14
1963	9	1	—	2	9

ODLIKOVANJA

Kinološka zveza Slovenije je odlikovala s srebrnim znakom za zasluge na kinološkem polju:

Franca Kovača, Joža Robiča, Marjana Tratnika, Rudolfa Rojnika, Ivana Gajška, Valterja Šehela, Janeza Hojana in Miroslava Zidarja.

Vprašujem se, ali odмира pri nas klub za brake- jazbečarje ali pa braki-jazbečarji kot pasma, ki morebiti ni več v modi? Kdo bi vedel za odgovor?

V. Vreš,
Kokra 75

PRIJAVLJENE PARITVE

LOVSKI PSI

Kokeršpanjeli:

Inka Soška JRŠK 413 — Roki JRŠK 337, leglo je bilo 13. decembra 1963. Vzreditelj ing. Ivan Šmit, Kamnik, Tunjška 21.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Čila JRPki 2398 — Dik JRPki 2596 bil na tekmi, leglo bo 2. februarja 1964. Vzreditelj Slavko Bergant, Medvode št. 8.

Astra RMPki 1424 vpis v JR v teku — Dik JRPki 2596 bil na tekmi, leglo bo 2. februarja 1964. Vzreditelj Davorin Bizjak, Ljubljana, Hrenova št. 6.

Lovski terierji:

Drzna Sladkogorska JRLT 538 bila na tekmi — Hanko von Ot-scherhof JRLT 885 bil na tekmi, leglo bo 11. februarja 1964. Vzreditelj Matko Goršek, Maribor, Zelena ulica 25.

Braki jazbečarji:

Murka Ratitovška JRBj 1156 — Bojči JRBj 1081, leglo bo 14. februarja 1964. Vzreditelj Alojz Kremzer, Bistra 8, pošta Črna na Koroškem.

Kratkodlaki istrski goniči:

Ciba JRGki 3488 — Riko JRGki 3784, leglo bo 12. februarja 1964. Vzreditelj Anton Zlatič, Videm-Krško, Starovaška 37.

Kinološka zveza Slovenije

Novi sodniški pripravnik

za ocenjevanje zunanosti in dela vseh vrst jamarjev: Anton OŽBOLT, Kočevje, Prešernova 6.

Astra, mednar. prvakinja CACIB, Maribor 1963, lastnik Al. Vidovič, Maribor, Sentiljska 52

Beno Trgoviški, JRP 2818 NKd 31153, CACIB Maribor 1963, lastnik Val. Jugovič, Ptuj

Poenter, last LD Križevci

Foto P. Adamič

O nepravilno raščnem pasjem zobovju

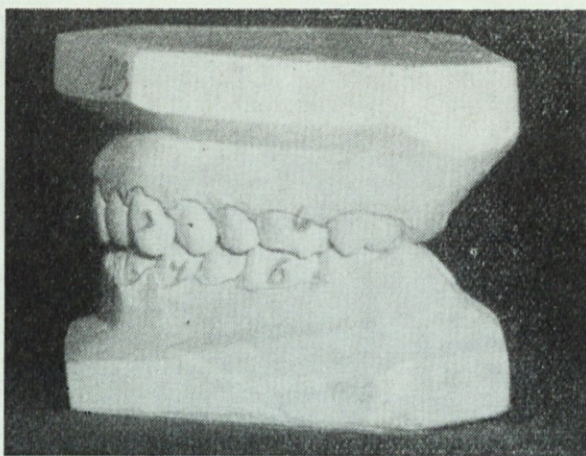
Prof. dr. Jože Rant

Pogostokrat slišim iz ust naših kinologov, ko govorijo o pasjem zobovju, nepravilne slovenske strokovne izraze in opazujem, da jim o nepravilno raščnem pasjem zobovju še ni vse jasno. Tudi v nemški strokovni kinološki literaturi nisem mogel zaslediti v tem pogledu popolnosti, čeprav imajo Nemci obilico odličnih kinoloških strokovnjakov. To pomanjkljivost pripisujem temu, ker se med kinologi še ni našel primeren strokovnjak, tj. kinolog-ortodont, ki bi te izraze pojasnil oziroma razčistil. Zato se mi zdi skorajda nujno potrebno, da se naši kinologi, predvsem pa sodniki in sodniški pripravniki z osnovnimi pojmi nepravilno raščnega pasjega zobovja seznani, da bi znali pri ocenjevanju na pregledih in razstavah rabiti pravilne izraze. Zato bom na tem mestu skušal te strokovne izraze čimbolj preprosto, po domače pojasniti in navesti. Da bi bilo vse bolj jasno, bom pojasnil vse zobne in čeljustne nepravilnosti najprej pri ljudeh in nato te primerjal s tistimi pri psih.

Človeško zobovje je grajeno tako, da se spodnji zobje pri grizenju in žvečenju dotikajo

zgornjih v več točkah, v tako imenovanem »večtočkovnem dotiku«. Strokovno pravimo, da so zobje v takem stanju v »pravilnem grizu«, hkrati so v medsebojnem »pravilnem kontaktu« ali v pravilni »centralni okluziji«. Zobovje v centralnem grizu se nam kaže takole: Zgornji sekalci segajo za 2–3 mm prek spodnjih in temu stanju pravimo »pravilni sekalčni (incizalni) previs«. Prav tako segajo zgornji stranski zobje prek spodnjih v »pravilnem stranskem (facilnem) previsu«. Vidimo pa tudi primere, kjer grizejo zgornji in spodnji sekalci z griznim robom na grizni rob. Temu stanju pravimo »kleščnati griz« in ga najdemo tudi pri psih. Za zgornji prvi kočnik predpostavljamo, da stoji vedno na pravem mestu, spodnji prvi kočnik pa grize na zgornjega tako, da leži spodnji za širino ličnika navzpred (mezialno), kar znaša približno 4 do 5 mm. Zgornji podočnik pa stoji tako, da sega vršiček njegove krone med spodnji prvi ličnik in podočnik. Zgornji sekalci segajo prek spodnjih, kot je bilo že opisano. Tak položaj zob je pri človeku pravilen in pravimo: zobje so v *nevtralnem grizu* ali v *nevtralni okluziji*, kar imenujemo tudi »griz 1. rezreda«. (Slika 1.)

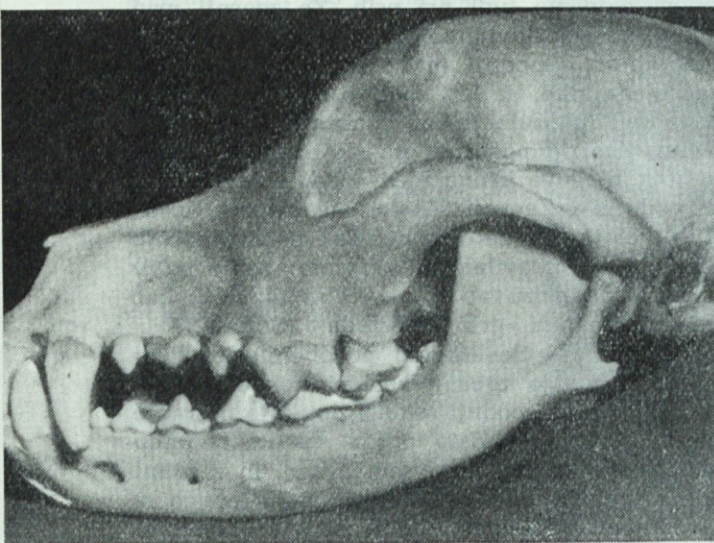
Psi imajo človeškemu podoben griz. Tudi pri njih segajo zgornji sekalci nekoliko prek spodnjih in se spodnji sekalci dotikajo notranje ploskve zgornjih. Zato pes s sekalci izvrstno prijema predmete, predvsem hrano, in z njimi odlično gloda kost. Tudi psi imajo včasih v sprednjem (sekalčnem) delu zobovja »kleščnati griz«, ko grizejo sekalci z griznim robom drug na drugega. Ta nepravilnost je pri psu še do-

Slika 1

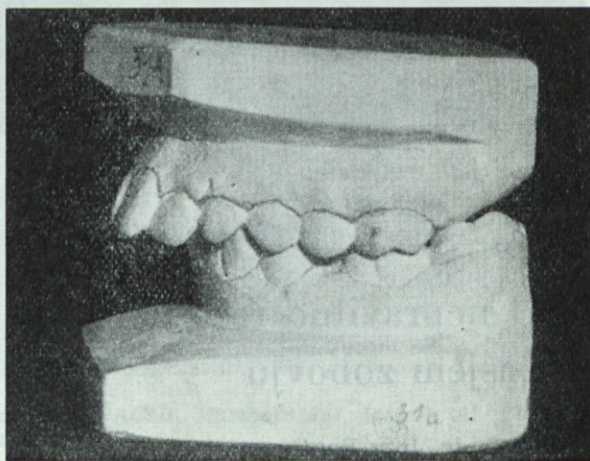
pustna, ker s takim položajem sekalcev pes še lahko prijema hrano in gloda kost. Pes s tako nepravilnostjo sicer na »smotrah« — pregledih — ne bi smel dobiti odlične ocene, čeprav je sicer lahko brezhiben, ker je pač položaj zob nepravilen. Ker pa je funkcija zobovja še dobra, lahko dobi vzrejno dovoljenje. Pri takem psu pride v končnem grizu (v centralni okluziji) spodnji kočnik pred zgornjega ter je med zgornjimi sekalci in podočnikom vrzel, skozi katero lahko spodnji podočnik sega visoko v ustnični preddvor (vestibulum, Vorhof). Zgornji in spodnji ličniki se pri psu ne dotikajo; med njimi je zev, ki ji pravimo »odprti griz«. Zgornja kočnika segata za polovično širino kočnika navzpred pred spodnjimi. (Slika 2.)

Pri sodobnem človeku pa najdemo zelo pogosto grizne nepravilnosti, ki se nam kažejo v tem, da spodnja in zgornja zobna vrsta ne pri-

Slika 2

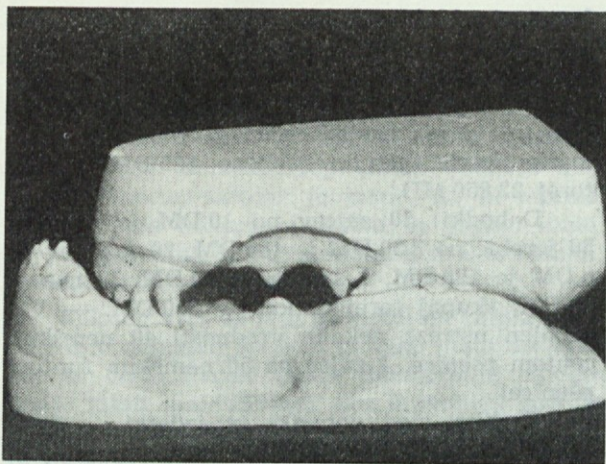
deta v *centralnem grizu* (centralni okluziji) in med žvečenjem v večtočkovni dotik, kot je bilo spredaj opisano. Imamo dve vrsti nepravilnega griza: spodnja zobna vrsta oziroma čeljust grize glede na zgornjo tako, da je *vsa spodnja zobna vrsta pomaknjena navzad ali pa navzpred*. Kjer je vsa spodnja zobna vrsta pomaknjena navzad, pravimo, da je »spodnja čeljust v grizu navzad« (distalna okluzija, Rückbi 3). Pri človeku se »griz navzad« deli v dva pododdelka. Pri enem je sprednji del zgornje čeljusti z zobmi vred povlečen navzpred, zgornji sekalci štrlijo bolj ali manj navzpred, torej so sekalci v *prognatnem položaju*. Pri drugi skupini pa segajo zgornji sekalci strmo navzdol, drsijo s svojimi robovi po spodnjih in jih pokrivajo. Tak griz imenujemo »pokriti griz«. Pokritega griza pri večini pasjih pasem ne zasledimo in semkaj tudi ne štejemo

Slika 3

spodnjih čeljusti nemških boksarjev in buldogov. Psi s prognatnim položajem zgornjih sekalcev pa niso redkost. Pri tej skupini psov z grizom navzad in prognatnimi zgornjimi sekalci se spodnji sekalci ne dotikajo zgornjih, med njimi je večja ali manjša razdalja — *sekalčna ali incizalna stopnica*. Pri tem spodnji sekalci neredko grizejo namesto na notranjo ploskev zgornjih sekalcev na sluznico trdega neba za temi. Tak »griz navzad« (distalna okluzija, Rückbi 3) je huda zobna nepravilnost, ki je lahko dedna ali pa je pogojena s kvarnimi vplivi (npr. otroci sesajo prste, grizejo spodnjo ustnico, dihaajo skozi odprta usta itd.). Pri teh primerih je zgornja čeljust ožja od normalno razvite. (Slika 3.)

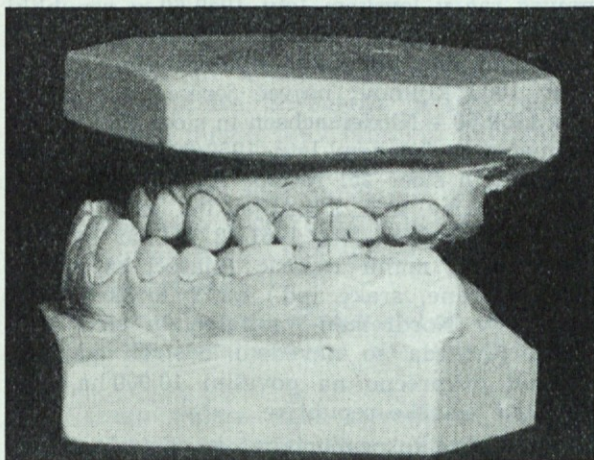
Podobno sliko nam dajejo tudi psi. Spodnji sekalci se ne dotikajo zgornjih, med njimi je zev (praznina) — *sekalčna ali incizalna stopnica*. S takim zobovjem pes le slabo prijema hrano in gloda kost. Pri tem so tudi kočniki v spodnji zobni vrsti pomaknjeni navzad, zgornja čeljust je ozka, psi imajo ožjo nosno votlino, kar prav

Slika 4

gotovo vpliva na ostrino voha. Ker je ta vrsta nepravilno raščenega zobovja pri psih dedna, menimo, da je »griz navzad« — distalna okluzija huda napaka. Takemu psu ne pripada ugodna telesna ocena in tudi ne vzrejno dovoljenje. (Slika 4.)

K tretji nepravilnosti človeškega zobovja štejemo tisto, kjer sega spodnja čeljust pred zgornjo, torej se spodnji sekalci zgornjih ne dotikajo, marveč je med njimi zopet razdalja kot pri grizu navzad, le v nasprotni smeri. Tudi spodnji stranski zobje so pomaknjeni navzpred in je vsa spodnja čeljust v primerjavi z zgornjo prevelika. Tako stanje nazivamo »griz navzpred«, ali s soznačnicama »menzialna okluzija« in v nemščini »Vorbi 3«, strokovno pa progenija. Progenija je dedna. Precejšen del zob je tu izven funkcije, zato človek s takim zobovjem hrano nezadostno prežveči. Tudi zunanji videz takega človeka je zaradi navzpred štrleče brade neestetski, grób. (Slika 5.)

Slika 5

Tudi pri psih najdemo zobovja take vrste: griz navzpred, progenijo, Vorbi 3. Spodnji sekalci segajo pred zgornje, spodnji podočnik je pomaknjen mnogo bolj navzpred kot normalno pa tudi drugi spodnji stranski zobje stoje bolj spredaj. Pes s to nepravilnostjo slabo prijema predmete in hrano ter slabo gloda. Ker je ta razvojna nepravilnost dedna, ne more pes dobiti ugodne telesne ocene in tudi ne vzrejnega dovoljenja.

Ob tej priložnosti prosim naše kinologe, ki imajo morebiti psa z grizom navzad ali navzpred, da me pred njegovim uničenjem obvestijo, da bi v študijske namene prišel do takih lobanj.

To sem napisal, da bi se naši kinologi držali izrazov, kot jih uporabljamo v zobozdravstvu, kjer so že ustaljeni. Vsako vnašanje novih izrazov pomeni samo anarhijo v izrazoslovju, ki dovede samo do nesporazumov.

Po lovskem svetu

Še o lovski razstavi v Münchnu

France Cvenkel

V prejšnjih dveh številkah »Lovca« je Rino Simoneti najprej opisal to razstavo na splošno, posebej pa je spregovoril o trofejah. Da bi razstavo še bolj približali našim lovcem, bom prepisal iz svoje beležnice nekaj podatkov, ki sem jih zapisal ob obisku te razstave. Ob razstavljenih preparatih, napravah in podobno so bili različni napisi oziroma komentarji, ki jih dobesedno navajam:

»V nepokvarjeni naravi imajo vse živali prostor. Človek pa ga je spremenil in zožil ter porušil naravno ravnotežje. Brez pomoči lovčagojitelja koristna divjad nasproti premočnemu številu sovražnikov ne more uspevati.«

»Črne in sive vrane ter srake je treba držati na kratko! To služi zaščiti male divjadi ter ptic pevk in je veliko važnejše kot odstrel kraguljev in skobcev!«

»Ščititi je treba vse sove! One ne pripadajo samo našim najlepšim pticam, ampak so tudi izvrstni lovci na miši. Sestav hrane čuka: škod-

Na Ljubelju

Foto R. Marenčič

ljive živali 94 %, od tega miši 90 %, koristne živali 6 %, od tega ptiči in žuželke 4 %.

»Varstvo ptic pevk ni nobeno igrakkanje, ampak potreba, ki ima gospodarski pomen. Sestav hrane, s katero velika sinica (*Parus major* L.) hrani svoje mladiče: brezpogojno škodljive žuželke 75 %, pretežno koristne žuželke 25 %.

Nad fotografijo mlade lisičke, ki čepi pred lisičino, je napis: »Slehermo mlado življenje zasluži zaščito!«

»V gnezdju poljske jerebice se iz 10 do 20 jajc izvali 7 do 15 kečk; 480 000 na leto uplenjenih jerebic v zvezni republiki da okoli 144 000 kg divjačine v vrednosti 1,2 milijona DM. Zaradi nestrokovne uporabe strupov v kmetijstvu jerebica utрпи velike izgube. Visoke izgube zahtevajo tudi hitre motorne kosilnice. Zato kmetovalec pozor pri doziranju! Ne uničuj svojih pomočnikov pri zatiranju škodljivcev!«

»Tudi fazan je že danes z lovskogospodarskega vidika pomembna divjad. Letni plen 420 000 kljunov v Zvezni republiki Nemčiji je visoko cenjena divjačina v vrednosti 3 milijonov DM. V normalnih letih doraste polovica izvaljenih kečkov, v posebno ugodnih letih dve tretjini, v slabih letih pa prav nič. Izguba jajc gre predvsem na račun vran in srak, delno pa tudi divjih prašičev, jazbecev in kun. Kečke decimirajo hermelin, kuna, skobec, kragulj, lisica in klateče se mačke. Ti zalezujejo tudi odrasle fazane. Brez odstrela fazanov-petelinov ni gojitel!«

V Zvezni republiki Nemčiji, ki meri 248 tisoč km² — torej 8 tisoč km² manj kot Jugoslavija — in ima 55 milijonov prebivalcev, je bilo lansko leto 181 348 lovcev, ki so plačale za lovske karte 9 milijonov DM. Skoraj vsak lovec bere eno lovsko revijo in eno lovsko knjigo in daje letno povprečno za lovsko literaturo po 50 DM (po uradni relaciji 1 DM = 187,5 din zneso to 9375 din).

»Koliko stane nemškega lovca en zajec? Na 250 ha povprečnega nižinskega lovišča je letni odstrel: 50 zajcev, 30 jerebic, 20 fazanov, 1 srnjak,

1 srna in 10 kosov druge divjadi, skupaj torej 112 kosov.

Stroški za tak del lovišča so na leto naslednji: najemnina 1000 DM, davek 100 DM, zaščita in vzreja divjadi 500 DM, obleka, naboji, lovska karta, pes in različno 685 DM, skupaj torej 22 850 MD.

Dohodki: 50 zajcev po 10 DM je 500 DM, 30 jerebic po 3,50 DM je 105 DM, 20 fazanov po 6 DM je 120 DM, 1 srnjak je 60 DM, 1 srna je 50 DM, skupaj torej dohodkov 850 DM. — Ves ta plen ustreza nekako vrednosti 40 nemškim centom pšenice, 1 zajec pa 50 nemškim funtom pšenice!

Razlika med dohodki in izdatki je torej minus 1450 DM, ki razdeljena na 112 kosov uplenjene divjadi pove, da lovca stane vsak odstrel povprečno 13 DM. Če pa uplenjeno divjad obdrži zase, je treba seveda prišteti še dnevno tržno ceno. Potemtakem ga stane en zajec 23 DM ali v našem denarju po uradnem tečaju 4312 din. Relativno je torej lov v Nemčiji precej dražji kot pri nas!

V Zvezni republiki Nemčiji je zajec najštevilnejša divjad. Letno uplenijo okoli 2 milijona zajcev, iz njihovih kožic oz. dlake izdelajo nemške tovarne klobuke in klobučevino v vrednosti 11 milijonov DM.

Na leto uplenijo v tej državi okoli 7000 kun zlatih in belic, kar predstavlja vrednost 250 000 DM. Letno uplenijo okoli 10 000 jazbecev.

Nemške tovarne letno predelajo za gume in podobno 250 000 kg jelenjega rogovja, ki ga v glavnem uvozijo.

Posebni grafikon je kazal povprečni odstrel male divjadi na površini 10 000 ha po republikah in sicer od lovskega leta 1956/57 do 1961/62. Zvezno republiko Nemčijo sestavlja 9 republik. Iz tega je na primer razvidno, da je bil najvišji odstrel zajcev dosežen v lovskem letu 1959/60 v Nordreihen-Westfalen in sicer 800 repov; največ kuncev je bilo uplenjenih v lovskem letu 1958/59 v Schleswig-Holstein in sicer 1800 repov; največ rac v lovskem letu 1959/60 v republiki Hamburg in sicer 1000 kljunov, največ fazanov v lovskem letu 1959/60 v republiki Hamburg in sicer 1000 kljunov; največ jerebic v lovskem letu 1959/60 v Niedersachsen in sicer 500; največ kljunačev v lovskem letu 1959/60 v Schleswig-Holstein in sicer 25! Največ roparic kot n. pr. lisic, jazbecev, kun, kraguljev itd. je bilo uplenjenih v lovskem letu 1961/62 v Saar in sicer 200; največ malih roparic (klateči se psi in mačke, vrane, srake ipd.) pa v lovskem letu 1961/62 v Nordreihen-Westfalen in sicer 400. Poudarjam, da so navedeni odstrel največji odstrel povprečno na površini 10 000 ha, primerjajoč nemške republike.

Pa nekoliko primerjajmo te odstrelje za navedena leta od 1956/57 do 1961/62 z odstrelji v republiki Sloveniji oziroma točneje z odstrelji v

loviščih lovskih družin Slovenije. Po lovski statistiki smo uplenili največ zajcev v lovskem letu 1961/62 in sicer povprečno na 10 000 ha 286! Fazanov v lovskem letu 1961/62 218! Jerebic v lovskem letu 1960/61 50! Res je, da so odstrelili po nekaterih nemških republikah podobni našemu odstrelu, vendar je jasno, da bi morali tudi pri nas intenzivni zaščititi in gojitvi male divjadi posvečati še več pozornosti in v ta namen investirati več sredstev.

Splošen vtis, ki sem ga dobil na razstavi, je bil, da v nemških loviščih ni tako malo divjadi, kot se često napak misli. Razmeroma mnogo imajo zlasti male divjadi, ker intenzivni gojitvi in zaščiti posvečajo veliko pozornost. Razstavo bi pa sicer lahko karakteriziral z besedami nekega nemškega profesorja, ki je pripeljal dijake na razstavo in jim je na kraju rekel: Čuvajmo divjad, naravo in njene lepote z vsemi silami v tej visoko civilizirani deželi! Vsaka žival, od drobnega ptička do mogočnega jelena, predstavlja posebno dragocenost. Za varstvo divjadi pa niso poklicani samo lovci, kajti sami ne bi pomenili mnogo. Pomagati jim mora vse ljudstvo, vsi sloji, posebno pa gozdarji, kmetje ter mladina!

Levinja Elza

Po Adamsonu: Tatjana Vončina

Konec

Nevarnost v grmovju

Živali, ki so živele v bližini našega kampa, so se tako privadile na nas, da se nam je zdelo kot bi bili v Garden Eden. Neka gazela na primer je prišla vsak dan, kadar smo sedeli pri kosilu, k vodi na drugo stran reke, se pasla kako uro pred našimi očmi in ni je motilo, če smo govorili ali hodili naokoli. Vsa družina antilop, dva samca, tri samice in trije mladiči so nas včasih pustili prav blizu. In pavijani, ki so včasih skakali naokrog v tropih po petdeset po številu, so bili naši najstarejši prijatelji. Že veliko časa smo živeli drug poleg drugega, da drug drugega nismo več opazili, če se ni kaj posebnega pripetilo.

Navadno je torej vladal globok mir. Toda nasilstvo in nevarnost sta bila seveda vedno blizu.

Nekega večera okoli devetih se je pred mojim šotorom pojavila Elza z mladiči, in mi-javkali so, proseč večerjo. Hotela sem prinesiti neko napol požrto kozo, katero je Elza pustila

ob reki, in prosila sem Makedda in Tota, naj mi pri tem pomagata. Molče smo vsi trije šli po ozki stezi, ki smo jo napravili skozi gosto grmovje. Makedde spredaj s palico in svetilko, tik za njim Toto in potem jaz z močno petrolejsko lučjo. Komaj smo prešli nekaj metrov, ko je nekaj strašno počilo in Makeddejeva svetilka je ugasnila. Potem je bila tudi moja svetilka razbita in ogromna črna gmota je padla preko mene in me podrla.

Prvo, kar sem začutila, je bilo, da me je Elza lizala. Vedela je, da sem bila ranjena in bila je ganljivo nežna in ljubka. Kakor hitro sem se zopet zbrala, sem sedla in poklicala fante. Makedde je zakričal, da je z njim vse v redu, toda od Tota, ki je ležal na tleh, se je slišalo samo pritajeno stokanje. Potem je omahujoče vstal, se z obema rokama držal za glavo in jec-ljal: »Bivol, bivol.«

Brez sape mi je pripovedoval, kako je Makedde naenkrat skočil stran in s palico udaril bivola in v naslednjem trenutku je ta podrl njega in potem mene. K sreči ni imel druge rane kot buško na glavi, ko je zadel ob deblo palme. Meni pa je tekla kri na rokah in stegnih in imela sem nekaj ran, kjer me je žival pogazila. Makedda sem pozneje našla v kuhinji, niti malo ranjenega, kako je začudenim poslušalcem pripovedoval, da je čisto sam opravil z zverjo.

Niti trenutek nisem bila v dvomu, kakšen bivol nas je podrl na tla. Že nekaj tednov smo videli sled bivola, ki je vodil do peščene globeli, kjer je imel svoje napajališče. Nikoli se ni prikazal pred polnočjo, toda v zgodnjih jutranjih urah smo velikokrat slišali njegovo prhanje. Toda ta večer je prišel zgodaj, se verjetno ustrašil naših svetilk in ne da bi pogledal, zbežal naravnost nam na pot.

Kaj se je zgodilo, ko sta se Elza in bivol spopadla, ne bo nikoli nihče zvedel. Toda očitno je prišla, da nas zaščiti. Naslednje popoldne se je Elza trudila, da je svoj plen zavlekla precej daleč ob reki navzgor, potem čez reko in od tam na tako visoko vzpetino, da je noben tat ni mogel zlahka doseči. Vprašala sem se, zakaj ta nenavadna previdnost. Ali jo je bivol prav tako prestrašil kot mene?

Nekega dne se je Elza ponovno spopadla s svojo hudobno sovražnico in po dolgem iskanju sva jo Nuru in jaz našla daleč od doma, v nekem grmovju, kjer je zopet precej izdelana v hudih bolečinah in z zevajočimi ranami, ki so nujno potrebovale pomoči, ležala s svojimi mladiči.

Stalo me je mnogo prigovarjanja, da sem jo pripravila do tega, da je šla z nami in povratek v kamp je trajal zelo dolgo. Ko sem mislila, da smo že skoraj doma, sem poslala Nuruja, ki je nosil mojo puško, z nekim sporočilom naprej. Toda kmalu mi je postalo tesno, kajti v kratkem

se je pokazalo, da sem se v grmovju izgubila. Medtem je bilo že poldne, postalo je zelo vroče in levi so se ustavili pod vsakim grmom, da bi v senci lažje zadihali.

Vedela sem, da je najbolje, če najdem izsušeno vodno korito, kajti moralo je voditi do reke in tam sem se potem že zopet spoznala. Kmalu sem prišla do takšnega korita in korakala sem v sredi med strmima bregovoma. Elza mi je sledila in mladiči so skakali malo dalje za njo. Pri nekem ovinku sem nenadoma stala iz oči v oči nasproti nekemu nosorogu. Pravilo, skočiti hitro v stran in pustiti napadajočo žival mimo, tu ni prišlo v poštev. Obrnila sem se torej in tekla nazaj, kakor hitro sem mogla, žival pa pihajoče za menoj.

Končno sem zagledala na bregu majhno luknjo in še preden sem vedela kako, sem splezala navzgor in stekla v grmovje. Vtem je nosorog najbrž že zagledal Elzo, kajti naenkrat je zavil v stran in zdirjal na drugo stran brega. K sreči je Elza tokrat napravila izjemo in ni kot navadno napadla vsakega nosoroga, ki ji je prišel pred oči, ampak je mirno obstala in nas gledala.

Njej je pretila največja nevarnost v grmovju onstran reke. Čeprav so bili mladiči še vedno ogroženi od drugih zveri in ona sama od drugih levinj, so bili njeni najhujši sovražniki ljudje — divji lovci. In ti so spremenili naše načrte, ki smo jih imeli z Elzo in njenimi mladiči.

Hoteli smo, da bi živeli popolnoma naravno in imeli smo trden namen, da jih prepustimo samim sebi, kakor hitro bi si Elza opomogla od svojega prvega težkega spopada z levinjo. Toda komaj se je rana na ušesu malo zacelila, so naši lovski čuvaji pripeljali nekaj ujetih divjih lovcev z novico, ki je spremenila našo odločitev. Eden izmed ujetnikov je namreč izdal Georgeu, da so se divji lovci odločili, da bodo Elzo uničili z zastrupljenimi puščicami, kakor hitro bomo zapustili kamp.

Nastopila je suha letna doba in z naraščajočo sušo je bilo pričakovati tudi povečano dejavnost divjih lovcev. Vedeli smo, da četudi so lovski čuvaji še tako vestni, ne bodo mogli preprečiti, da bi Elza še naprej lovila in se ne srečala z divjimi lovci, ko bomo zapustili kamp in prenehali hraniti njo in mladiče. Če pa bi mladiči ostali, ne bodo vzgojeni kot prosti otroci divjine in to bi jih lahko za vedno pokvarilo. Vendar smo se raje odločili za to, kot da bi bili v stalnem strahu za njihov tragičen konec.

Polna hiša

Mala Elza nam ni delala nobenih skrbi. Četudi smo že tako dolgo skrbeli za njeno prehrano, je vendar ostala divja žival, ki je pihala, če smo se ji približali in zbežala. Čeprav mnogo manjša kot njeni bratje, je vedno dosegla vse,

kar je hotela. Najbolj ljubosumen je bil zdaj Gopa. Ni bil samo ljubosumen name, ampak tudi na svojega brata Jespaha. Kadar se je Jespah igral z materjo, se je takoj vrinil med oba in če se mi je Elza približala, je preteče renčal, dokler ni šla k njemu.

Nasprotno pa nam Jespah ni več kljuboval, postal je dober prijatelj in se trudil, da bi bil tak do nas kot njegova mati. Velikokrat se je hotel z mano igrati in včasih je prišel in legel pod mojo roko, očitvidno v pričakovanju, da ga bom pobožala. In čeprav je to bilo proti mojemu načelu, sem mu kdaj pa kdaj ugodila.

Oba, Jespah in Gopa sta prav tako kot Elza uporabljala Georgeov šotor kot votlino in velikokrat je bil ponoči zelo na tesnem. Vedno je rad spal na nizki zlozljivi vojaški postelji in vprašala sem se, če z Elzo, Jespahom in Gopom tik zraven sebe ne bo nekoč nesreče. Toda vsi so se lepo obnašali in če se je Jespah poskušal igrati z Georgeovimi prsti na nogah, je takoj prenehal, če je George zapovedovalno zaklical: »Ne!«. Kako zelo so se levi počutili domače, se je pokazalo neko noč, ko se je Elza v spanju obrnila in prevrnila posteljo, da sta se George in Jespah skotalila na tla. Vendar ni bilo nobenega vznemirjanja in Gopa, ki je spal poleg Georgeove glave, se ni niti premaknil.

Z osmimi meseci je Jespah izgubil prvo dlako. Rasel je zelo hitro in bil je že postaven mlad lev in tako poln življenja in razposajenosti, da ga ni bilo lahko krotiti. Elza mi je pri tem pomagala na ta način, da mu je prisolila zaušnico ali se vrinila med naju. Toda vprašala sem se, kako dolgo bo še trajalo, da bodo nekega dne moje besede ostale brez odmeva.

Nekoč je Jespah, ko je tekel za svojim bratom, prevrnil na Elzo veliko vedro vode tako, da je bila do kože premočena. Priložila mu je zaušnico in potem z vso težo legla nanj. Bila je zares smešna slika in morali smo se smejati. To pa je Elzo užalilo in z nadvse zaničujočim pogledom se je odstranila. Pozneje je skočila na streho avtomobila in poiskala sem jo tam, da bi se ji opravičila in se z njo spravila. Bilo je ob polni luni in v srebrni svetlobi so Elzine oči z zelo razširjenimi zenicami izgledale skoraj črne. Gledala me je očitaajoče, kot bi mi hotela reči: »Pokvarila si mi lekcijo, katero sem hotela dati svojemu sinu!«

Elza podpiše svojo zgodbo

Bil je zadnji čas, da prepustimo mladiče samim sebi in njih naravnemu načinu življenja. Preveč so se navadili na življenje v kampu. Posebno Jespah je bil zdaj popolnoma zaupljiv z nami, medtem, ko sta nas Gopa in mala Elza samo zato prenašala, ker je pač njuna mati vztrajala, da ostanemo prijatelji.

Prišlo je do tega, da smo končno veljavno in brez pomisleka lahko zapustili kamp. Elza

je končno dobila premoč nad svojo staro sovražnico in je zdaj lahko branila svoj revir. Divji lovci so se iz tega predela umaknili in lahko smo upali, da se do prihodnje suhe letne dobe ne bodo pojavili, tedaj pa se bo proti njim ukrepalo že po novih uspešnih metodah. Poleg tega so bili Elzini otroci sedaj že močni mladi levi, vseskozi sposobni za lov z materjo. Ko so bili stari deset mesecev, smo na Jespahu kot na Gopu opazili znake moškosti. Fina resasta dlaka jim je pognala okoli glave in vratu, kar je izgledalo, kot bi ne bila obrita.

Sklenili smo, da bomo vedno dalj časa odsotni in končno, da se ne vrnemo več v kamp. Prvič smo hoteli biti odsotni samo šest dni, toda zaradi hudih nalivov smo ostali devet dni. Tokrat sem se vrnila sama in se takoj odpravila k veliki skali, kjer sem spotoma srečala Elzo z mladiči. Gopa in mala Elza sta bila zadržana, toda Jespah je bil prav tako navdušen nad svidenjem kot Elza in zrinil se je med naju, da bi me tudi on lahko pozdravil.

Vsi štirje so bili v najboljši kondiciji. Elza je imela nekaj ugrizov na bradi in tilniku, vendar nič resnega. Gopa je dobil veliko daljšo in temnejšo grivo kot Jespah, čigar barva je bila svetla. Kakšen lep trop bodo v enem letu, sem si mislila — dve vitki elegantni levinji, ki jih spremljata dva stasita leva.

Prinesla sem s seboj zaklano kozo, toda mladičem se ni mudilo in divjali so še nekaj časa naokoli, preden so pričeli jesti. Elza pa se je hitro do sitega najedla in prišla potem k meni ter bila nežna kot vedno. In preden sem se zopet odpeljala, mi je nevede iz same ljubezni dala dragoceno darilo v slovo.

Že večkrat so me vprašali prijatelji, če jim ne bi lahko preskrbela Elzin avtogram, odtis njene šape na kosu papirja. To mi ni nikoli uspelo, toda ko sem naslednje popoldne sedela pri pisalnem stroju in pisala to knjigo, je Elza naenkrat vstopila in še preden sem lahko preprečila, je položila sprednje šape na mojo mizo. Pustile so na papirju umazan odtis in tako je podpisala knjigo, ki pripoveduje zgodbo o njenem življenju z mladiči.

Epilog

Potem, ko je Joy Adamson končala svojo knjigo, je Elzino družino zadela žalostna usoda. Konec januarja prejšnjega leta je George Adamson našel Elzo težko bolno v nekem grmovju.

»To noč sem prespal pri njej, da bi jo varoval pred divjimi levi in hijenami,« je pisal Adamson. »Njeni mladiči so prišli in se igrali okoli mene, toda Elza jih ni pustila blizu. Čeprav je bila zelo slaba, je dvakrat podrgnila svoj obraz ob mojega tako prijateljsko kot vedno. Okoli poldne se je njeno stanje poslabšalo in samo s težavo je še dihala ter očitno imela

Foto A. Koprivnikar

hude bolečine. Ostal sem pri njej ves dan in od časa do časa sem ji na dlani skušal dati vodo, toda čeprav je bila žejna, ni mogla več požirati.

Končno, ko se mi je zdelo, da se bliža njen konec, sem poklical štiri od naših mož in vsi skupaj smo jo na nosilih odnesli v moj šotor. Umirila se je. Ležal sem poleg nje ter ravno malo zadremal, ko je nenadoma vstala, hitro stekla pred šotor in se zrušila. Ko so jo pregledali, so ugotovili, da je bolehalo na piroplazmozi, bolezní ki jo prenašajo klopi in povzročijo razpad rdečih krvnih teles.

Po smrti matere so se mladiči navadili, da so vdirali v kozje in goveje staje in Adamson je moral plačati veliko odškodnino. Kljub temu so bili domačini odločeni, da mlade roparje uničijo z zastrupljenimi puščicami. Jespah, vodnik je en mesec nosil v stegnu puščico, ki k sreči ni bila zastrupljena.

Končno so Georgeu Adamsonu sporočili, da bo moral dati mladiče pokončati, če jih ne bo ujel in dal v zaščiteni živalski park. Adamson se je odločil, da jih ujame. Postavil je tri velike zaboje z železno rešetko in vsak večer je položil meso najprej pred zaboj, kasneje v zaboj. Živali se niso prav nič bale in so potem, ko so se najedle, ostale v zabojih včasih tudi celo noč. Toda Adamson je počakal toliko časa, da je visoka voda upadla in so mladiče lahko brez težav transportirali preko 1400 km daleč v nacionalni park v Tanganjiki. Tam so jih maja lanske leto zopet izpustili v prostost.

Delovno predsedstvo
na občnem zboru LZS

Foto M. Fermentinova

Iz lovske organizacije

Občni zbor Lovske zveze Slovenije

V Ljubljani je bil 14. decembra 1963 redni občni zbor Lovske zveze Slovenije, ki so se ga udeležili zastopniki vseh 13 področnih zvez oziroma 423 lovskih družin oz. 11 638 lovcev iz vse Slovenije. Občnega zbora se je udeležil tudi sekretar Glavne lovske zveze Jugoslavije tov. Pero Trutin in zastopnika Lovaškega saveza BiH. Po uvodnem govoru predsednika LZS dr. Jožeta Benigarja, ki ga zaradi aktualnosti prinašamo v tej številki kot uvodni članek, ter na osnovi razposlanega gradiva, zbranega v dveh brošurah, se je razvila živahna razprava.

Glavne teme, obravnavane v razpravi, so bile: gospodarjenje v lovskih organizacijah, življenjski pogoji divjadi, lovska družina kot temeljna lovska organizacija in lovski turizem.

Iz podatkov je razvidno, da so imele lovske družine v lovskem letu 1962/63 348 milijonov dohodkov, izdatkov pa nekaj več kot 232 milijonov, tako da je ostalo v blagajnah lovskih družin nad 115 milijonov. Pri 166 milijonih dodatka iz lovišča so lovske družine dale samo 28 milijonov za čuvajsko službo in 22 milijonov za upravljanje lovišč, medtem ko so razni stroški (34 milijonov) razmeroma zelo visoki. Res je, da v podatkih ni zajeto prostovoljno delo lovcev pri vzdrževanju lovišč, krmljenju divjadi in pod., ki v merilu Slovenije gotovo predstavlja vrednost mnogih milijonov, vendar je občni zbor zavzel stališče, da bodo lovske družine morale v bodoče vlagati več sredstev v lovišča. Nedopustno je namreč, da spriči vedno slabših pogojev za divjad ne vlagamo več sredstev zaboljšanje pogojev in to ob ugotovitvi, da ostajajo v blagajnah lovskih družin razmeroma velika sredstva.

Občni zbor je enako kot upravni odbor na zadnji seji ponovno ugotovil, da so se v zadnjih letih zaradi arondacij in uporabe strupenih kemijskih sredstev v kmetijstvu posebno poslabšali življenjski pogoji za malo divjad. V tem oziru bo treba podvzeti določene ukrepe. Na Koprskem razsaja med zajci bruceloza, nalezljiva bolezen na spolovilih. To bolezen so ugotovili na 30 do 50 % odstreljenih zaj-

cev. Pojav te bolezni je posebno močan v loviščih 4 lovskih družin. Domnevajo, da so to bolezen razširili zajci, ki so bili pred leti poslani v inozemstvo, pa jih je obmejna sanitetna služba zaradi znakov obolevnosti zavrnila. Namesto, da bi vse te zajce uničili, so jih pa nekateri domači lovci celo izpustili v lastna lovišča, ker niso vedeli, da utegnejo s tem raznesti kako nalezljivo bolezen. Da bi preprečili nadaljnje širjenje te bolezni, bo zajce na širšem področju treba iztrebiti in potem zopet na novo naseliti.

Glede na novi zvezni in republiški zakon o lovstvu, ki sta v pripravi, je bilo poudarjeno načelo, da naj bo tudi v bodoče lovska družina temeljna lovska organizacija, ker je družbeno upravljanje v lovstvu možno najbolj razvijati na tej osnovi. Lovsko družino pa bo treba nadalje razvijati in jo prilagajati našemu družbenemu razvoju. V LD je treba urediti notranje ekonomske zakonitosti. Določiti je treba enotne kriterije, po katerih naj bodo člani enakomerno obremenjeni, pa naj to prispevajo v denarju ali z delom. Kljub temu, da je lov šport in da lova ne moremo popolnoma komercializirati, je treba delati na to, da se okrepi gospodarska stran lovstva. Potencial gospodarjenja v lovskih družinah je namreč še zelo majhen. Nekatere lovske družine, ki svojih nalog ne izpolnjujejo v redu, ker so številčno premajhne in imajo premajhno lovišče, pa bi kazalo združiti. Tudi obstoječe stanje glede področnih lovskih zvez bi bilo treba korigirati. Področne lovske zveze ali bazeni ali medobčinske zveze naj bi bila lovskogospodarska območja.

Občni zbor je kritiziral primere, da nekatere gospodarske organizacije poskušajo odvzeti lovskim družinam lovišča, da bi v njih gojile lovski turizem. Mnoge lovske družine so namreč s svojimi lastnimi sredstvi in delom — brez kakršnihkoli družbenih investicij — usposobile lovišča in dvignile stalež divjadi na tako stopnjo, da so danes sposobne dostojno sprejemati inozemske lovske goste. Zato je neupravičeno, da se za lovišča sedaj potegujejo kmetijske in gozdarske organizacije, medtem ko se prej, dokler so bila prazna, na to nihče ni spomnil. Lovski turizem pa sicer dela lovstvo rentabilno v največ primerih zato, ker lovci svoje delo za vzdrževanje lovišč opravljajo brezplačno. Kakor hitro bi bilo treba to delo plačati, o rentabilnosti v mnogih loviščih ne bi bilo več govora. Lovske družine naj se intenzivneje dogovarjajo z gospodarskimi organizacijami za razvoj turizma nasploh na njihovem področju. Sistem obračunavanja, ki je sedaj zavora za razvoj lovskega turizma, je treba poenostaviti. S tem v zvezi je bilo sporočeno, da je komisija za lovski turizem pri Glavni lovski zvezi že sprejela sklep, da bodo z novim lovskim letom inozemci plačevali v devizah tudi divjačino (meso), ki jo vzamejo s seboj. Lovskim družinam tudi pripadajo premije za pridobljene devize, kar je treba čimprej urediti.

O sklepih oziroma stališčih občnega zbora, ki jih bo na osnovi razprave formulirala posebna komisija, imenovana na prvi seji novega upravnega odbora LZS 4. januarja 1964, pa še niso zajeti v tem poročilu, bo »Lovec« še poročal.

Občni zbor LZS je v skladu s pravili LZS, ki so bila na tem zboru glede števila članov upravnega in izvršnega odbora nekoliko spremenjena, izvolil (11 članov) in potrdil (31 oz. 33 članov) nov upravni odbor. Izvolil je tudi nov nadzorni odbor in disciplinsko sodišče LZS ter delegate za skupščino Glavne lovske zveze Jugoslavije.

V upravni odbor LZS so bili izvoljeni oziroma imenovani od področnih lovskih zvez naslednji:

Dr. Jože Benigar, Janez Bulc, Ivan Bokal, Tine Remškar, Bojan Škrk, Davorin Ferligoj, Ludvik Zajc, Miro Dobrilovič, Bojan Bunc, Ivan Ferlež, Lojze Lakner;

Jože Kuntarič, Slavko Kovač, ing. Milan Dečko, (LZ Celje), Karel Jurečič, Rudolf Peric, ing. Marijan Šebenik, (LZ Gorica), Tone Ožbolt, (LZ Kočevje), Rastko Bradašja, Anton Klančar, (LZ Koper), Tone Hafner, Milan Koprivec, Ivan Cvar, (LZ Kranj), Ivče Majcen, ing. Miloš Brelih, Mitja Vošnjak, Rino Simoneti, (LZ Ljubljana), Lojze Briški, Otmar Cvirn, Mirko Kumer, Janko Klemen, (LZ Maribor), Franjo Bulc, Slavko Bele, (LZ Novo mesto), Evgen Cug, Alojz Jureš, (LZ Pomurje), Franc Bittner, ing. Zvozne Nastran, (LZ Postojna), Janko Vogrinec, Drago Čater, (LZ Ptuj), Franc Letnik, (LZ Trbovlje), ing. Vlado Jenko, Oton Mikulič, (LZ Videm-Krško).

Občni zbor je pooblastil Zavode za gojitev divjadi oziroma gojitvena lovišča, da tudi oni v upravnem odboru LZS imenujejo dva člana.

V nadzorni odbor LZS so bili izvoljeni: generalpodpolkovnik Rado Pehaček, predsednik, Miloš Kelih, Cene Kranjc, Ive Krevs, Ljuban Zadržnik — člani.

V disciplinsko sodišče LZS so bili izvoljeni:

Stane Dolanc, predsednik, dr. Ivo Dougan in dr. Štefan Šoba člana, Vlado Grosman in Vid Nučič namestnika.

Kot delegati za skupščino Glavne lovske zveze Jugoslavije so bili izvoljeni:

generalpodpolkovnik Rado Pehaček, Miro Dobrilovič, Tine Remškar, Davorin Ferligoj, dr. Jože Benigar.

Upravni odbor LZS se je konstituiral na prvi seji 4. januarja 1964.

Za predsednika upravnega odbora ter predsednika Lovske zveze Slovenije je bil izvoljen:

dr. Jože Benigar

— za podpredsednika upravnega odbora:

Tine Remškar

— za tajnika upravnega odbora:

Mitja Vošnjak

— za blagajnika upravnega odbora:

Bojan Škrk

Za izvrševanje tekočih nalog je upravni odbor na prvi seji izvolil izmed svojih članov tudi naslednji 11 članski izvršni odbor LZS:

Dr. Jože Benigar, predsednik, Tine Remškar, Mitja Vošnjak, Bojan Škrk, Ivan Ferlež, Lojze Lakner, Bojan Bunc, Ludvik Zajc, Slavko Kovač, Miro Dobrilovič, Janez Bulc.

Za imenovanje komisij LZS je bil pooblaščen izvršni odbor. Kot stalne komisije, odbor in uprava so bili predvideni: gospodarska, organizacijska, vzgojno-propagandna, kinološka in strelska komisija, komisija za lovski turizem, uredniški odbor »Lovca« in uprava gojitvenih lovišč LZS.

F. Cvenkel

PRIMERJAVA DOHODKOV IN IZDATKOV LOVSKIH DRUŽIN SLOVENIJE ZA LOVSKA LETA 1957-58, 1958-59, 1959-60, 1960-61, 1961-62 in 1962-63 (Iz statistike LZS)

Lov. leta	1957—58	1958—59	1959—60	1960—61	1961—62	1962—63
I. Dohodki:						
1. Iz lovišč	47 937 734	57 898 959	80 956 136	98 265 669	143 366 464	166 538 986
2. Redni dohodki	20 140 448	9 375 739	10 630 813	12 731 903	13 712 004	16 075 665
3. Izredni dohodki	21 032 659	27 859 805	16 263 161	28 941 994	38 031 901	34 123 895
4. Prehodni dohodki	—	—	27 160 518	33 992 856	34 188 571	33 141 085
5. Saldo iz preteklega leta	—	—	38 648 888	59 181 127	74 751 924	98 322 876
Skupaj	89 110 841	95 134 503	173 659 516	233 113 549	304 050 864	348 202 507
II. Izdatki:						
1. Prispevek za uprav. lovišč	15 285 822	15 151 023	16 116 776	27 567 069	23 693 981	22 901 563
2. Za čuvajsko službo	12 109 290	13 241 253	14 469 596	18 280 414	24 281 528	28 002 502
3. Za vzdrž. lovišč	6 506 946	10 553 350	16 551 574	21 753 358	30 646 317	49 722 612
4. Lovska škoda*	1 381 512	1 576 034	1 639 934	2 442 375	2 562 877	12 624 978
5. Razni stroški	27 751 079	24 229 670	21 076 635	26 427 370	39 115 782	34 217 460
6. Investicije	9 654 505	16 170 092	13 960 933	29 729 874	42 829 115	39 661 490
7. Prehod. izdatki	—	—	30 940 713	33 770 094	39 410 474	36 394 663
Skupaj	72 689 154	81 462 222	114 756 161	159 970 553	201 236 074	232 525 268
REKAPITULACIJA:						
1. DOHODKI	89 110 841	95 134 503	173 659 516	233 113 549	304 050 864	348 202 507
2. IZDATKI	72 689 154	81 462 222	114 756 161	159 970 553	201 236 074	232 525 268
PRESEŽEK	16 421 687	13 672 281	58 903 355	73 142 996	102 814 790	115 677 239

* Do 1961/62 brez škode po divjih prašičih in medvedih, 1962/63 pa škoda po vsej divjadi.

Kvaliteta šiber naše izdelave

(Pismo Lovski zvezi Slovenije)

V novembrski številki »Lovca« smo v članku tov. Bulca brali tudi o problemu kvalitete šiber. Problematika v zvezi s tem nam je znana in jo skušamo, kot bo razvidno tudi iz nadaljevanja našega dopisa, čim hitreje in zadovoljivo rešiti. Trenutno je pri nas v poizkusnem obratovanju

Ker poizkusno obratuje tudi nov sejalni stroj, računamo, da boste lahko v najkrajšem času dobili lihe številke šiber po posebnem naročilu. O vsem tem smo informirali tudi predstavnike podjetja Kamnik, ki si tudi prizadeva za splošno izboljšanje lovske municije.

Mežica, 15. 11. 1963.

Rudniki svinca in topilnica
Mežica — Slovenija

S-12

2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm
2,38 mm	2,38 mm	2,40 mm	2,38 mm	2,40 mm	2,40 mm
2,36 mm	2,38 mm	2,40 mm	2,38 mm	2,38 mm	2,38 mm
2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,38 mm
2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm
2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,42 mm	2,40 mm	2,38 mm
2,40 mm	2,38 mm	2,38 mm	2,42 mm	2,40 mm	2,38 mm
2,40 mm	2,38 mm	2,40 mm	2,38 mm	2,40 mm	2,38 mm
2,40 mm	2,38 mm	2,40 mm	2,38 mm	2,42 mm	
2,40 mm	2,42 mm	2,42 mm	2,40 mm	2,40 mm	2,40 mm

stroj za štancanje šiber. Na njem izdelujemo šibre, ki jih bomo dali na trg pod oznako »S-12«. Te šibre so trše kot naše običajne. Samo za primerjavo naj navedemo, da imajo naše šibre, ki jih lahko sedaj dobite na trgu okoli 1,7—2% Sb, medtem ko imajo naše šibre S-12 okoli 2,5—3% Sb. Pri šibrah S-12, ki jih izdelujemo med poskusnim obratovanjem, smo izmerili mere, kot jih prikazuje gornja tabela.

Upamo, da bodo v teh mejah vse šibre z oznako S-12. Iz navedenega je razvidno, da bodo verjetno v bodoče prav šibre S-12 najprimernejše za streljanje na umetne golobe. Ker poizkusno obratovanje še traja, vam še ne moremo sporočiti cene teh šiber, ki bo višja od cene sedanjih šiber. Pripravljeni pa smo vam prodati 200 kg šiber S-12 za poizkus po običajni ceni.

Prav tako vam sporočamo, da smo v decembru 1963 pričeli s poizkusnim štancanjem šiber premera 4,25 mm in jih dali na trg z oznako S-5, v januarju prihodnjega leta pa še šibre 6,3 mm. Trdota teh šiber bo približno enaka trdoti šiber S-12. Upamo, da tolerance premerov ne bodo večje kot pri šibrah S-12. V letu 1965 računamo, da bomo štancali še sledeče šibre: 3,50 mm, 3,00 mm in 4,50 mm. Ker smo dobili nova orodja pa upamo, da bomo lahko dali na trg tudi štancane šibre 2,3 mm že v marcu 1964 pod oznako S-13 in prav tako 2,7 mm pod S-11.

Za žrtve potresa v Skopju

sta darovali lovski družini Kamnik in Litija (iz LZ Ljubljana) vsaka po 10 000 din, LD Košaki (iz LZ Maribor) pa 15 000 din. LD Košaki je podpisala tudi posojilo v višini 100 000 din.

Literatura

Ivan Ferlež: »Siva družina« in »Medvedek«

Na videz skromni knjižici, ena z 80 stranmi, druga s sedemdesetimi, v žepnem formatu, je spisal Ivan Ferlež. Izdala ju je Državna založba Slovenije v Ljubljani, opremil in ilustriral Ive Šubic, natisnila tiskarna CP »Celjski tisk« v Celju. Napisal ju je lovec, ki ima oči in srce za naravo in je sam neposredno opazoval življenje in doživljal srečanja s tema našima najmočnejšima zverema.

V »Sivi družini« kaže avtor v 16 črticah čut in lastnosti volka, volčje družine in volčjega kr dela, ki se zrcalijo v kaj različnem obnašanju posameznika ali skupine med seboj in do okolice oziroma do živalstva. Kakor je posamezen volk plašljiv strahopetec in poniglav, tako je v kr delu krvoločna napadalna zve-

rina, skotu pa voljkulja skrbna in požrtvovalna mati. Te lastnosti in obnašanja sive družine avtor mojstrsko riše v zaporednih črticah, od katere vsaka kaže volka v drugem in drugačnem okolju, v drugem in drugačnem časovnem in starostnem obdobju. Ves življenjski prostor razsežne Sarplanine pa pisatelj zavija v romantično volčje vzdušje noči in zime, ki podita to večno gladno zver za hrano, za plenom. Opisi odkrivajo bralcu grozljive prizore in borbe za življenje v prosti in hkrati neusmiljeni naravi, kjer obstane le močnejši in okretnejši. To krutost divjega življenja pa omiljajo ljubki in ganljivi opisi družinskega življenja, ki tudi tem zverem v temačnih gozdih nudi od časa do časa nekaj ugodja in vedrosti.

In kakor so orisi »Sive družine« silni in dinamični, kot je ta zver sama, tako so umirjeni opisi »Medvedka«, ker je medved v nastrotju z volkom po svoji čudi mnogo bolj umirjen, nekrvoloben in ne zloben. Če mora mati v skrbi za svoje neboljence včasih poseči v stajo ali na pašnik, otresti hruško, je to njena od narave pisana pravica, ki ji jo človek zopet po svoji pravici krati.

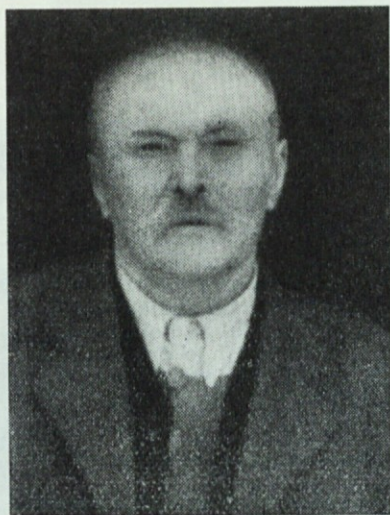
Podobno kakor o volkovih niza 15 črtic in skladnem zaporedju prizore iz medvedjega življenja — od rojstva do samostojnosti Rjavčka — s srečanji in doživljaji z najrazličnejšimi gozdnimi prebivalci. Pri tem se medved enkrat kaže kot orjaška zver, ko napada košuto in ubije srnjaka, drugič kot neboljenec, ki se srečuje z mravljami, čebelami ali divjimi mačicami ali kot neskušen teleban, ki ga mati uvaja v resno in resnično življenje. To so mojstrski opisi medvedje družine, zlasti prisrčno igrive medvedje mladine, ki bralcu pričarajo resnične podobe, da jih bolj gleda in neposredno doživlja, kakor pa bere.

Avtor je imel namen, da poda življenjepis obeh naših zveri predvsem za mladino in lovski naraščaj posebej, ki naj se v zabavni obliki čtiva resno seznanja z naravo in njenim življenjem. Ta namen je vseskozi dosegel. Pa tudi noben lovec ne bo odložil knjižic, preden jih ne bo do konca prebral, ker ga bodo ti opisi tako prevzeli, da mu bo žal, da je knjižica tako drobna. Saj je to resnična povest, ki bo vedno živa in poučna, dokler bosta živila medved in volk. Zato sta knjižici najlepše darilo doraščajoči mladini, ki je že preko svoje dobe pravljič in ki išče v naravi resnice in spoznanja. Morda bodo modernistične risbe živali motile

mladino, ki ima ostro oko za opazovanje in se podobe ne bodo skladale z resničnostjo tako kakor opisi. Bliže resničnosti so liki »Sive družčine«. Kakor sta knjižici na pogled neznatni, tako sta pestri in bogati z vsebino, ki se lahko kosa s podobno svetovno literaturo. Lovci si zgolj želimo takih nadaljevanj, posebej pa, da bi jih izdajali sami — po naši organizaciji.

M. Š.

Jubilanti

Jakob Hlade praznuje svojo devetdesetletnico na domačiji pri Križu nad Mariborom in je član LD Zg. Kungota. Po domače Zgornji Vavdin je postal zaprisežen lovec že 1889, s svojim očetom pa je hodil na lov že izza ljudske šole. Vse do 1946 je bil lovski čuvaj v lovišču Križ in Jurij ob Pesnici. V domači občini je bil od 1907 do 1910 tudi župan, ki je uvedel slovensko uradovanje, kar je pred pol stoletja na Štajerskem pomenilo velik pogum. Med osvobodilnim gibanjem je bila njegova domačija zatočišče partizanskih enot. Vse do 1960 se je jubilar udeleževal vseh lovskih pogonov. Sedaj, ko so mu opešale noge, z zanimanjem spremlja vse lovske dogodke in dogajanja v lovski družini ter pove marsikatero lovsko dogodivščino iz njegovih mlajših let. Kot častnemu članu LD Zg. Kungota in častitljivemu lovskega tovarišu mu iskreno čestitamo in mu kličemo še na mnoga spokojna leta!

Lovski tovariši LD Zg. Kungota

Lenart Zupan, dolgoletni sodelavec »Lovca« v prozi in rimi, častni član LD Medvode in njen bivši tajnik deset let, odlikovan z Znakom za zasluge, Redom za lovske zasluge II. stopnje in Srebrnim znakom na kinološkem polju, je v jeseni minulega koledarskega leta dopolnil 75 let svojega življenja.

K jubileju mu sicer nekoliko pozno, toda zato tem bolj iskreno čestitamo in mu želimo še mnogo let — dober pogled!

-elf-

Dr. Franci Lebinger, 60-letnik.

Od ustanovitve je član LD Litija, že 43 let lovec, zvest tovariš, vedno pripravljen pomagati, poln humorja, neprekosljiv strelec. Čeprav je bil med okupacijo, ko je hodil zdraviti partizane, težko ranjen, še vedno drži korak z mladimi lovci na brakadah po strmih zasavskih hribih. Spoštovanemu lovskega tovarišu želimo še mnogo zdravih let in lovskih uspehov!

LD Litija

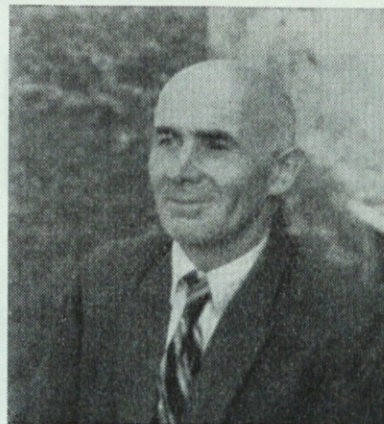
Stanku Beštru, 50-letniku, članu LD Kropa, iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in mu želimo še mnogo srečnih let v zeleni bratovščini!

Lovski tovariši

Tomažu Bičku, 60-letniku, članu LD Brusnice, staremu izkušenemu lovcu, iskreno čestitamo k življenjskemu jubileju in mu želimo še mnoga zdrava in zadovoljna leta!

Člani LD Brusnice

Umrli

Lojze Trampuž, član LD Litija je 70 let star nenadoma preminul. Dolgo let je bil odbornik družine in odlikovan z Znakom za zasluge. Aktivno je sodeloval v NOB. Priljubljenemu in zglednemu lovskega tovarišu časten spomin!

LD Litija

Leopold Dolenc, član LD Železniki, njen ustanovni član in dolgoletni starešina je nenadoma 59 let star preminul. Za njegovo požrtvovalno delo v lovstvu je bil odlikovan z Znakom za zasluge. Dober lovec in iskren tovariš je redno organiziral jesenske brakade in pozimi skrbel za divjad.

Naj mu bo trajen in časten spomin!

LD Železniki

P. Adamič

Saljive

Ker srna nima žolča, ptič pa ne mehurja

Žena Ana je bolehalo na žolču, njen mož lovec Peter pa na mehurju. Možu se je bolezen nekako unesla, ženi pa poslabšala, tako da je morala v bolnišnico. Po uspeli operaciji jo pride mož vesel obiskat in jo ogovori:

»O, srnica moja draga...«

Žena pa hudomušno:

»A zato, ker so mi odrezali žolč! Ko bodo tebi odrezali mehur, boš pa ti — moj dragi kljunač!«

-elf-

Ena iz starih časov

Bilo je v stari Jugoslaviji. Daleč poznani kovaški mojster Zajc je sam izdeloval lovske puške (kakšne, ne vem). Tudi sam je imel puško lastnega izdelka. Nekoč po lovu so se v gostilni prerekali, kdo ima boljšo puško. Ker se je Zajc hvalil, kako izvrstna je njegova puška, mu je tovariš Kralj hudomušno rekel: »Kaj boš Ti s svojo flinto! Jaz ti na pet korakov nastavim zadnjo plat.«

»Ali si res upaš?«

»Staviva za štefan vina!«

Hitro je bil štefan na mizi. Kdor zgubi, plača. Vsi so šli ven, kaj da bo. Kralj odkaže Zajcu pri zidu prostor, nato pa odšteje korake. Tri korake od vogala in še dva koraka za vogal. Nato izza vogala zavpije: »Na, sedaj pa streljaj!«

Janez Orehek,
Mirna peč

Bežimo, pogon bo